

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘKÁ

Vládní výdaje České a Slovenské republiky po roce 1993

Government Spending in the Czech Republic and Slovakia after 1993

Student: Tomáš Weidinger

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Agata Drobiszová

Ostrava 2015

Zadání bakalářské práce

Student: **Tomáš Weidinger**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R027 Národní hospodářství
Téma: **Vládní výdaje České a Slovenské republiky po roce 1993**
Government Spending in the Czech Republic and Slovakia after 1993

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Vládní výdaje a veřejné finance
 3. Vývoj veřejných financí v ČR a SR
 4. Komparace vládních výdajů ČR a SR
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0.
HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-891-6.
PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-358-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

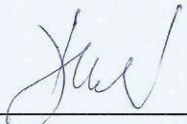
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Agata Drobiszová**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 07.05.2015

doc. Ing. Zuzana Kučerová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne: 28. 4. 2015

.....
Tomáš Weidinger

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval své vedoucí bakalářské práce Ing. Agatě Drobiszové za její cenné rady, připomínky, ochotu a věnovaný čas.

Obsah

1	Úvod.....	5
2	Vládní výdaje a veřejné finance	7
2.1	Veřejné výdaje	10
2.2	Faktory ovlivňující objem a strukturu veřejných výdajů.....	11
2.3	Členění vládních výdajů	12
2.4	Přístupy k vykazování veřejných výdajů	14
3	Vývoj veřejných financí v ČR a SR.....	18
3.1	Veřejné rozpočty a EU.....	19
3.2	Česká republika.....	20
3.3	Slovenská republika	22
3.4	Shrnutí.....	22
3.5	Rozpočtová skladba	23
4	Komparace vládních výdajů ČR a SK.....	25
4.1	Celkové vládní výdaje	26
4.1.1	Úrokové platby.....	29
4.1.2	Dotace	31
4.1.3	Tvorba hrubého fixního kapitálu.....	32
4.1.4	Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	33
4.1.5	Sociální transfery	36
4.1.6	Ostatní výdaje	38
4.2	Shrnutí.....	39
4.3	Srovnání v rámci COFOG	40
5	Závěr.....	44
	Seznam literatury	47
	Seznam zkratk	49
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	

Seznam příloh

Přílohy

1 Úvod

Veřejné výdaje jsou dlouhodobě v centru zájmu ekonomických analýz, což je způsobeno jejich vývojem. Neustále dochází k nárůstu podílu vládních výdajů na hrubém domácím produktu, k zvyšování výdajů spojených s dluhovou službou a k významnému nárůstu mandatorních výdajů. Podíl těchto výdajů ve většině evropských zemích již přesahuje hodnotu 50 %. Takto významný podíl mandatorních výdajů zásadně omezuje prostor pro realizaci hospodářské politiky prostřednictvím veřejných výdajů. Zvýšená pozornost veřejným výdajům je věnována také ze strany Evropské unie a závazku členských zemí přijmout jednotnou měnu a s tím související plnění tzv. Maastrichtských kritérií.

Při zkoumání celkového objemu veřejných financí je zároveň důležité analyzovat i jejich strukturu, neboť ta má přímý dopad na ekonomické subjekty, které zásadním způsobem ovlivňuje. Je nutné specifikovat a rozlišit jednotlivé druhy výdajů jako jsou vládní výdaje na nákup zboží a služeb; transfery, výdaje běžné a kapitálové, výdaje mandatorní a nemandatorní; a další. Zde je důležité připomenout, že veřejné výdaje tvoří jen jednu část státního rozpočtu, který musíme brát v potaz jako funkční celek, kdy obě strany se navzájem ovlivňují. Tou druhou částí jsou potom veřejné příjmy tvořené daněmi a poplatky.

Cílem této práce je zhodnotit vývoj objemu a struktury veřejných výdajů v České a Slovenské republice po roce 1993 s vymezením společných a odlišných rysů obou ekonomik. Základ komparace tvoří podíl veřejných výdajů (ať už celkových nebo jejich částí) na hrubém domácím produktu. Při komparaci dvou či více jevů můžeme využít ukazatele podílu (relativní ukazatel), rozdílu (absolutní ukazatel) nebo index (podíl dvou hodnot téhož ukazatele). Komparace je základní metodou hodnocení, srovnávací metody lze využít jak při získávání poznatků, tak při jejich zpracovávání. Je potřeba zdůraznit, že rychle se měnící ekonomické prostředí a probíhající konsolidace jednotlivých položek a zpřesňování metodiky nedává této metodě ideální podmínky a vnáší do srovnání určité nepřesnosti.

Tyto země byly pro komparaci vybrány na základě skutečnosti, že i přes některé odlišnosti ve struktuře ekonomiky, demografické a geografické situaci apod., prošly dlouhým společným vývojem a před rozdělením na unitární státy v roce 1993, tak stály na přibližně stejné startovací čáře. Od této doby se každá země vyvíjí vlastní cestou, ale i nadále lze pozorovat některé společné prvky. Obě země prošly transformačním procesem

a vzhledem k neudržitelnosti stavu veřejných financí i mnohými reformami, z nichž některé stále probíhají a připravují se další. Jedná se tedy o stále aktuální a poměrně atraktivní téma.

Druhá kapitola je věnována vymezení základních teoretických a metodických východisek následující analýzy. Součástí kapitoly je popis základních funkcí a přístupů k veřejným financím v rámci ekonomických teorií. Dále pak rozčlenění veřejných výdajů na jednotlivé druhy, stejně tak jako deskripce základních faktorů ovlivňující celkový objem a především strukturu veřejných výdajů v rámci sledovaných ekonomik. V závěru kapitoly jsou pak stručně charakterizovány metodiky vykazování veřejných financí GFS 1986, GFS 2001, ale hlavně metodiku ESA 95 a ESA 2010 používanou Eurostatem.

Třetí kapitola je po stručném nastínění společného historického vývoje věnována aktuálnímu pohledu na stav veřejných financí v obou zemích a jejich ovlivnění členstvím v Evropské unii. Popsány jsou některé zásadní reformy a skutečnosti determinující současný stav veřejných financí v České a Slovenské republice a zejména pak zdůrazněny rozdílné přístupy obou zemí. Tato kapitola by měla propojit teoretickou a analytickou část této práce a zakončena je stručnou charakteristikou metodiky, v níž je vykazována rozpočtová skladba sledovaných zemí.

Zásadní část bakalářské práce tvoří čtvrtá kapitola. Zde je analyzována struktura a objem veřejných výdajů v České a Slovenské republice od roku 1993 na základě metodiky národního účetnictví ESA 2010. Ke komparaci jsou využity relativní ukazatele, zejména pak podíly jednotlivých položek vládních výdajů na hrubém domácím produktu. S ohledem na co největší přesnost a srovnatelnost dat jsou využita statistická data zejména z publikací Eurostatu z podzimu roku 2014 včetně predikce na další roky. Jako hlavní metoda je použita komparativní analýza, jejíž výsledky jsou prezentovány tabulkami a grafy doplněné verbálními komentáři.

2 Vládní výdaje a veřejné finance

Vládní výdaje, kterými se budeme v této práci zabývat, jsou součástí veřejných financí, a proto v této kapitole vysvětlíme základní pojmy a souvislosti z této oblasti.

Klasická ekonomie a později neoklasická ekonomie, která na ni navázala, jak uvádí Jurečka (2010), vychází z učení Adama Smithe. Tento ekonom v roce 1776 publikoval ve své práci *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů* myšlenku o „neviditelné ruce“ trhu. Smith vycházel z toho, že pokud každý jednotlivec sleduje své ekonomické zájmy na volném trhu, pak ekonomika bude dobře fungovat. Má-li být trh skutečně volný, musí do něj vláda zasahovat pouze minimálně.

Keynesovská ekonomie pak podle Jurečky (2010) je založena na učení Johna Maynarda Keynesa a jeho díle *Obecná teorie zaměstnanosti, úroku a peněz*. Keynes reagoval na situaci po Velké depresi neboli Velké hospodářské krizi, kdy převládalo přesvědčení, že „neviditelná ruka“ trhu selhala. Keynes odlišně interpretoval fungování tržní ekonomiky a dospěl k nutnosti vládních intervencí, které měly doplňovat tržní regulační mechanismus v místech jeho selhání.

Tato výše zmíněná ekonomické kontroverze přesahuje z akademické půdy i do reálného světa a ovlivňuje ekonomické prostředí, ve kterém žijeme. Všechny státy v současnosti určitým způsobem zasahují do ekonomiky, výrazně se ovšem liší, co se týká intenzity a formy těchto zásahů ať už se bavíme o státu jako celku nebo o přístupech jednotlivých politických frakcí uvnitř každého státu.

Na finance nelze pohlížet pouze jako na prostředek směny tedy „peníze“. Ekonomická teorie chápe finance především jako vztahy a podle Vybíhala (1995, s. 5) je lze interpretovat jako „peněžní vztahy, které vznikají a rozvíjejí se při získávání, rozdělování, přerozdělování a užití peněžního kapitálu.“

Pojem finance nyní můžeme rozšířit na veřejné finance. Toto označení má v literatuře mnoho definic. Podle Lajtkepové (2007, s. 15) je lze chápat jako „peněžní vztahy vznikající v souvislosti s tvorbou, rozdělováním a použitím peněžních fondů spojených s činností veřejných institucí.“ Hamerníková a Maaytová (2010, s. 11) pak na veřejné finance pohlíží jako na „specifické finanční vztahy a operace probíhající v rámci ekonomického systému mezi orgány a institucemi veřejné správy na straně jedné a ostatními subjekty na straně

druhé (tj. občany, domácnostmi, firmami, neziskovými organizacemi apod.). “ Společně pro všechny definici je to, že na jedné straně vždy vystupuje stát.

Jedná se o modernější pojetí neboť ještě počátkem 20. století byly používány termíny jako „státní finance“ či „municipální (nebo místní) finance“. Definovat vládní výdaje pouze jako finanční vztahy by bylo nepřesné a je potřeba zmínit i další hlediska jako např. vlastnictví organizací, způsob rozhodování či specifický způsob poskytování statků a služeb. *„Veřejné finance lze tedy strukturovat na státní finance, jejichž obsahem je soustava příjmů a výdajů státního rozpočtu, soustava příjmů a výdajů státních peněžních účelových a jiných veřejných fondů na jedné straně a samosprávné finance, tedy finance orgánů územní samosprávy, hlavně obcí a případně i finance samosprávních vyšších územních celků na straně druhé“.* (Grůň 2004, s. 16)

Teorie veřejných financí dle Pekové (2008) vymezuje tři základní funkce veřejných financí:

- **Alokační funkce** je spojena s existencí a nutností zabezpečovat veřejné statky a řešit externalitu.
- **Redistribuční funkce** je v tradičním pojetí spjata se sociálními cíli. V posledních desetiletích se prosazuje cíl, dosažení větší rovnosti mezi jednotlivci a zmírnění nerovnosti mezi jednotlivými subjekty.
- **Stabilizační funkce** využívá tvorby a rozdělení peněžních fondů ke stabilizaci ekonomiky zejména pak hospodářského růstu a zaměstnanosti.

Obsah veřejných financí lze poté stručně charakterizovat jako:

- zajištění veřejných statků,
- financování transferů,
- stimulace ekonomických subjektů.

Každá moderní tržní ekonomika je složena z veřejného a soukromého sektoru, které se podílejí na chodu ekonomiky. Pro veřejný sektor obsahující instituce a organizace zabývající se výše uvedenými činnostmi je charakteristické financování z veřejných zdrojů ať už částečné nebo úplné a tudíž napojení na fiskální systém. *„Říkáme-li, že se veřejné statky zabezpečují veřejně, míníme tím, že je hradí rozpočet a jsou dostupné bez poplatků jednotlivých spotřebitelů. Jak se vyrábějí, nehraje roli.“* (Musgrave, Kameníčková a Musgrave 1994, s. 8)

Hamerníková (2010) spatřuje hlavní odlišnost veřejného sektoru od soukromého v zaměření jeho činností na realizaci cílů a aktivit, které nejsou předmětem zájmu soukromého sektoru nebo jsou uskutečňovány ve veřejném zájmu¹.

Zásahy státu do ekonomiky jsou předmětem širokých diskusí. Podle Stiglitze, Schneidera a Jelínka (1997) jsme všichni od narození až do smrti ovlivňováni činnostmi státu, orgány a institucemi veřejné správy.

K financování výše uvedeného vznikl tzv. fiskální systém založený na koloběhu finančních prostředků.

„Na veřejné výdaje lze nahlížet jako na tok finančních prostředků, které jsou v rámci veřejné rozpočtové soustavy alokovány na realizaci fiskálních funkcí státu na principu nenávratnosti a neekvivalence“ (Hamerníková 2010, s. 74).

Oproti běžným transakcím v tržním prostředí se zde projevují určitá specifika. Podnikové a osobní finance fungují převážně na principu dobrovolnosti, transakce nejsou centrálně řízeny či plánovány a subjekty samostatně rozhodují o užití financí. Veřejné finance jsou podle Pekové (2008) založeny na principech nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti a jejich využití je podřízeno schválení parlamentem.

Princip nenávratnosti je založen na skutečnosti, že zaplacené zákonem stanovené platby se subjektu již nevrátí (na rozdíl od např. poskytnutého úvěru, kdy návratnost je zajištěna formou splátek) a stávají se součástí fiskálního systému.

Princip nedobrovolnosti souvisí s právním ustanovením veřejných financí a zákonnou povinností tyto platby státu odvádět ve formě různých poplatků a daní.

Princip neekvivalentnosti vychází z neexistence přímé souvislosti mezi částkou odvedenou státu a příjmy čerpanými ze státního rozpočtu. Jinými slovy pokud daný subjekt zaplatí na daních a poplatcích dvakrát více než ostatní, nevzniká mu nárok na dvojnásobné čerpání např. statků či dotací.

Veřejné finance ovlivňují podíl veřejného a soukromého sektoru na tvorbě hrubého domácího produktu a jsou tedy jedním z rozhodujících nástrojů fiskální politiky. Podle Pekové (2008) vývoj ekonomického myšlení odpovídá komplikovanému charakteru

¹ Veřejný zájem je zřejmě tím, co by si lidé vybrali, kdyby viděli jasně a racionálně, a jednali nezaujatě a benevolentně. (Lippmann 1955, s. 42)

veřejných financí a neexistuje jediná a už vůbec ne ucelená teoretická interpretace. Rozlišit můžeme normativní a pozitivní přístup, kdy každý vychází z jiné teorie rozdílně chápající existenci veřejných financí.

Pozitivní ekonomie se podle Stiglitze, Schneidera a Jelínka (1997) zajímá nejen o následky konkrétních vládních opatření, ale také popisuje chování veřejného sektoru a ekonomické a politické mechanismy. Pozitivní ekonomie nehodnotí dopady, ale zaměřuje se spíše na skutečný popis stavu věcí za účelem pomoci dosažení daných cílů. Mezi představitele pozitivní ekonomie lze zařadit například J. Buchanana, G Tullocka a další. Zastánci této teorie zdůrazňují, že vládní zásahy nemusí být optimálním řešením, neboť jsou silně ovlivněny skupinovými zájmy.

Normativní ekonomie podle Pekové (2008, str. 25) „*uplatňuje spíše metodu dedukce a usiluje o vypracování axiomatického systému (tj. systému založeného na nesporných východiscích k posouzení např. vhodnosti vládní politiky v oblasti veřejných financí a veřejného sektoru)*“ a je prezentována díly zejména P. A. Samuelsona, J. C. Millersona a dalších. Například Richard Musgrave popisuje ve svých dílech normativní přístup veřejných financí. Jeho ideová linie se nese v obhajobě fiskální politiky, neboť podle něj se tržní selhání musí řešit prostřednictvím státem řízeného umělého využívání veřejných financí. Normativní ekonomie se opírá o poznatky z teorie tržního selhání a nutnosti veřejného sektoru. Jejím cílem je hodnocení do jaké míry splňují vládní opatření různé cíle.

2.1 Veřejné výdaje

Veřejné výdaje značným způsobem ovlivňují agregátní poptávku, a proto je důležité rozlišit, jak ovlivňují agregátní poptávku vládní výdaje a jak transfery. Vydeme ze základní makroekonomické rovnice:

$$Y = C + I + G + NX \quad (1)$$

Peková (2008) uvádí, že vládní výdaje ovlivňují bezprostředně v celém svém objemu agregátní poptávku. Naproti tomu transfery ji ovlivňují nepřímo, prostřednictvím soukromé spotřeby a soukromých investic. Transfery zvyšují disponibilní důchod soukromých subjektů i firem. Transfery neovlivňují agregátní poptávku celým svým objemem, neboť jejich účinek snižuje míra úspor, obyvatelstvo může část z objemu transferů uspořit.

Veřejné výdaje mohou podporovat ekonomický růst, jak uvádí Jurečka (2010), stát může ovlivňovat prostřednictvím fiskální politiky vládní výdaje tak, aby zredukoval inflační

či deflační mezeru na minimum a rovnovážný stav ekonomiky se přiblížil jeho potenciálu. Předpokládá-li se pokles soukromých výdajů, může na to vláda reagovat mimo jiné zvýšením vlastních nákupů či transferových plateb.

Holman (2011) ovšem upozorňuje, že nesmíme zapomenout na tzv. vytěšňovací efekt (tzv. crowding out). Každá koruna, kterou vláda vydá na financování veřejných výdajů je zároveň korunou odčerpanou ze soukromému sektoru. Zvýšení produkce veřejných statků je tak s určitým časovým odstupem doprovázeno snížením produkce soukromých statků.

2.2 Faktory ovlivňující objem a strukturu veřejných výdajů

Skladba veřejných výdajů je vymezena rozsahem a strukturou činností veřejného sektoru. Ty jsou určeny jak kulturními tak i náboženskými, historickými a dalšími vlivy. Z objektivních faktorů jsou to např. demografické faktory, které mají silný vliv zejména na objem transferů, ale i na výdaje na zdravotnictví, školství, sociální péči apod. Dále mimo jiné působí i faktory geografické a urbanistické. Nelze opomenout ani tzv. výdajové šoky, vliv politické volby a fiskální iluzi obyvatelstva.

Mezi nejznámější teorie zdůvodňující růst veřejných výdajů patří podle Pekové (2008) Wagnerův zákon, teorie prahových efektů, teorie stupňovitého růstu atd. Hlavní myšlenkou Wagnerova zákona neboli zákona rostoucích veřejných a státních aktivit jako důsledku společenského vývoje je, že podíl veřejných výdajů na národním důchodu roste společně s růstem důchodu na jednoho obyvatele. Vládní výdaje navíc, podle Wagnera, rostou, v porovnání s růstem národního důchodu více než proporcionálně.

Peková (2008, s. 228) uvádí: „*Tato teorie byla v praxi využita už po první světové válce. Je všeobecně uznávána, i když je obtížné podat důkaz o pravdivosti tohoto zákona, koneckonců se jedná o ekonomický zákon, nikoli přírodní.*“

Pro účely analýzy je kromě celkového objemu výdajů nutné sledovat také proporce a vztahy uvnitř veřejných výdajů. Jedná se např. o proporce mezi vládními výdaji na nákup zboží a služeb a transfery, nebo mezi civilními a obrannými výdaji. Dalšími ukazateli, které lze sledovat, je např. „sociální kvóta“ udávající podíl sociálních výdajů na hrubém domácím produktu, či podíl mandatorních výdajů na hrubém domácím produktu.

Existuje mnoho různých ukazatelů s různou vypovídající hodnotou, které lze rozdělit do dvou skupin – ukazatele absolutní a ukazatele podílové. Nejčastěji používaným ukazatelem, který slouží mimo jiné k měření velikosti veřejného sektoru, je podíl veřejných

výdajů na hrubém domácím produktu. Změny HDP ovlivňuje kromě změn množství vyprodukovaných statků v ekonomice také pohyb jejich cen. Z tohoto důvodu se rozlišuje reálný a nominální HDP.

Nominální hrubý domácí produkt podle Holmana (2011) vyjadřuje sumu finální produkce oceněnou v běžných cenách. Měří tedy výstup ekonomiky v cenách daného období, za které je konstruován a představuje výši HDP v běžných cenách.

Reálný hrubý domácí produkt měří, jak uvádí Holman (2011), celkový výstup ekonomiky v cenách základního roku, zahrnuje v sobě změny produkce nebo výstupu během zvolených let a představuje výši HDP ve stálých cenách. Pro výpočet reálného HDP se pomocí cenových indexů nebo deflátoru HDP upravují tržní hodnoty statků o meziroční cenové změny. Schiller (2004) upozorňuje, že tímto výpočtem dochází ke zmrazení relativních a průměrných cen a právě relativní ceny se mohou v průběhu času značně měnit.

Dříve se pro porovnávání ekonomik využíval hrubý národní produkt, který nezohledňoval místo produkce statků. Vzhledem ke snadnější konstrukci a lepší vypovídací schopnosti se postupně rozšířilo používání HDP jako prostředku pro porovnávání.

2.3 Členění vládních výdajů

Existuje množství způsobů třídění veřejných výdajů. Specifickým a v zahraničí téměř nepoužívaným způsobem je třídění na **mandatorní (obligatorní)** výdaje, představující výdaje ze zákona, tj. výdaje, které musí stát vydat na základě dodržení příslušných zákonů a nařízení, např. sociální transfery, **quasi mandatorní** (dlouhodobé záruky státu dané zákony) a **nemandatorní**. Vlastní členění veřejných výdajů používá i Evropská unie, která používá metodiku ESA 95 vycházející z definice celkových výdajů. Tato metodika bude blíže popsána v následujících kapitolách.

Podle Pekové (2008) lze veřejné výdaje klasifikovat z různých hledisek. Z hlediska druhového třídění lze veřejné výdaje členit na **běžné výdaje**, zahrnující běžné a opakující se výdaje na úrovni státu i samosprávných územních celků mající charakter mandatorních výdajů, a **kapitálové výdaje** sloužící k zajištění dlouhodobých investičních záměrů přesahující obvykle rozpočtová období. Podrobnější členění veřejných výdajů je zobrazeno na následujícím obrázku č. 2.1.

Obr. č. 2.1 Členění veřejných výdajů

Běžné	neinvestiční nákupy	
	neinvestiční transfery	podnikatelským subjektům
		neziskovým organizacím
		obyvatelstvu
		jiným rozpočtům
	mimorozpočtovým fondům	
	placené úroky	
	neinvestiční půjčky	
Kapitálové	investiční půjčky	
	nákup akcií, majetkových podílů apod.	
	kapitálové transfery	podnikatelským subjektům
		neziskovým organizacím
		jiným rozpočtům
		mimorozpočtovým fondům
investiční půjčky		
ostatní		

Zdroj: Peková (2008), vlastní zpracování

Rozpočtová skladba dále umožňuje výdaje dělit na návratné a nenávratné. Významné je členění i podle vládních úrovní na výdaje státního rozpočtu a výdaje státních fondů a výdaje rozpočtů územní samosprávy a výdaje mimorozpočtových fondů územní samosprávy. Pro plánování pak lze veřejné výdaje rozlišit na plánované a neplánované. Z pohledu ekonomických teorií jsou veřejné výdaje vládou garantované a poskytované statky a jsou představovány dvěma širokými kategoriemi:

- Vládní nákupy běžných statků a služeb a kapitálových (investičních) statků - jedná se o vládní nákupy, financované z veřejných rozpočtů, za které vláda získává odpovídající ekvivalent, zpravidla je tento výdaj spojen s produkcí statku, který by mohl být realizován i soukromými firmami. Slouží k financování různých vládních programů a projektů, stejně tak jako institucí. Tyto výdaje mohou být dále rozčleněny na vládní výdaje spotřebního charakteru a vládní investice.
- Transferové výdaje souvisí s redistribuční funkcí, zde je však nutné zdůraznit, že většina vládních výdajů vede k redistribuci. Tyto prostředky jsou poskytovány s určitým cílem různým subjektům, ale nevzniká zde žádná produkce statků, stát nezískává žádný ekvivalent vydané hodnoty. Výdaje jsou uskutečňovány po splnění určité sociální charakteristiky např. věk, zdravotní stav, příjem atd. Patří sem zejména výdaje na penze, dávky v nezaměstnanosti, sociální dávky. Jedná se

o redistribuci zdrojů mezi jednotlivce ve společnosti. Část transferů připadá v podobě subvencí též podnikům ve veřejném i soukromém sektoru.

2.4 Přístupy k vykazování veřejných výdajů

Mezinárodní měnový fond používá pro své účely dvě různé klasifikace veřejných výdajů a to funkční a ekonomickou. Ekonomická klasifikace chápe výdaje jako druh transakce a třídí je podle jejich ekonomické charakteristiky. V rámci funkční klasifikace je sledován účel a odvětví, do kterého výdaje směřují.

Funkční klasifikace je téměř identická s mezinárodní klasifikací COFOG - Classification of the Functions of Government (je s ním shodná až do třetí úrovně až na drobné výjimky).

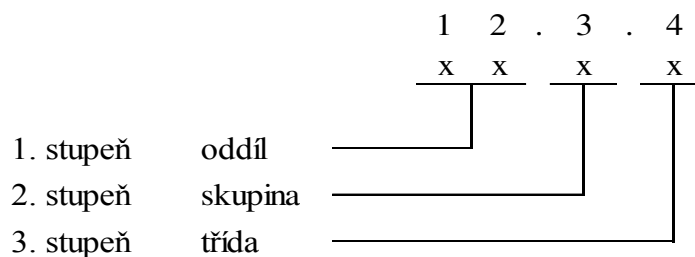
Klasifikace funkcí vládních institucí COFOG je dle Českého statistického úřadu (2011) nedílnou součástí Systému národních účtů (SNA) z roku 1993 jako jedna ze čtyř funkčních klasifikací (další tři klasifikace jsou COICOP, COPNI a COPP)² určených zejména pro potřeby statistického zjišťování a mezinárodního porovnávání statistických dat.

Předmětem klasifikace CZ-COFOG je dle ČSÚ (2001) třídění funkcí, resp. výdajů jednotlivých vládních institucí. Funkcí se rozumí určitá oblast činností, v níž daná instituce (subjekt), případně i její jednotlivé dílčí orgány (útvary), působí. Uvedenou funkci je možno v souladu s metodikou klasifikace CZ-COFOG zatřídit a zároveň s ohledem na tuto funkci zatřídit i vykázané položky a to nezávisle na případných organizačních změnách v jednotlivých vládních institucích. Základním zdrojem informací klasifikace CZ-COFOG jsou vedené administrativní záznamy položek z veřejných rozpočtů na úrovni státní a jiné veřejné správy, případně samosprávy. Tyto záznamy určené ke kontrolním účelům však mohou postrádat podrobnosti, které klasifikace vyžaduje. Jednotkami klasifikace CZ-COFOG, pomocí nichž lze vydělit výdaje vládních institucí, jsou v zásadě jednotlivé transakce. Transakcí se rozumí převod majetku nebo majetkových práv. Mezi neopomenutelné transakce patří kapitálové a běžné transfery, výdaje na konečnou spotřebu, čisté pořízení (přírůstek) finančního majetku atd.

² COICOP - Klasifikace individuální spotřeby. COPNI - Klasifikace služeb neziskových institucí sloužících domácnostem. COPP - klasifikace výdajů výrobců podle účelů.

Klasifikace CZ-COFOG je podle ČSÚ (2001) třístupňová a pro jednotlivé stupně je stanoveno označení zachycené na obrázku č 2.2.

Obr. č. 2.2 Klasifikace COFOG

Zdroj: ČSÚ (2001), vlastní zpracování

- 1. stupeň - oddíl - je označen dvoumístným kódem.
- 2. a 3. stupeň - skupina a třída - postupuje dekadicky po jednom místě, to znamená, že číselné kódy na třetím klasifikačním stupni jsou čtyřmístné.

Základní členění představuje následujících deset oddílů:

1. všeobecné veřejné služby,
2. obrana,
3. veřejný pořádek a bezpečnost,
4. ekonomické záležitosti,
5. ochrana životního prostředí,
6. bydlení a společenská infrastruktura,
7. zdraví,
8. rekreace, kultura a náboženství,
9. vzdělávání,
10. sociální věci.

Většinu výdajů vládních institucí lze v klasifikaci přidělit k jediné funkci, sporné případy je nutno posuzovat jednotlivě a důsledně je zvažovat.

Dle Ministerstva financí ČR (2013) existují dva základní způsoby vykazování vládních výdajů, podle metodiky Mezinárodního měnového fondu - Government Finance Statistic (GFS 1986, resp. GFS 2001) a podle metodiky Eurostatu (ESA 95). Odlišnosti mezi oběma metodikami lze zjednodušeně popsat jako rozdíl mezi jednoduchým účetnictvím,

které pracuje s peněžními toky a podvojným účetnictvím, které sleduje také pohledávky a závazky.

Za vykazování deficitu v metodice GFS 1986, jejímž autorem je Mezinárodní měnový fond, je zodpovědné Ministerstvo financí. Tato metodika je blízká národní metodice sledování příjmů, výdajů a deficitu státního rozpočtu a ostatních segmentů veřejných rozpočtů a proto je používána v rozpočtových dokumentech a při fiskálních predikcích. Výhodou je dostupnost dat v relativně krátkém čase po skončení sledovaného období a také nižší náročnost na zdrojová data. Zároveň umožňuje včasné vytváření fiskálních predikcí. Má přímou vazbu na schvalovaný státní rozpočet, rozpočty státních fondů a ostatních segmentů veřejných rozpočtů. Z tohoto důvodu je v rozpočtových dokumentech uváděno saldo vládního sektoru v metodice GFS 1986 a stejný přístup byl zvolen i při koncipování reformy veřejných rozpočtů.

Metodika Eurostatu ESA 95 (European System of Integrated Economic Accounts) je relevantní pro výpočet maastrichtských konvergenčních kritérií vládního deficitu a dluhu. Tato metodika je Eurostatem průběžně aktualizována, přičemž Eurostat také kontroluje její implementaci v jednotlivých zemích. Za dodržování tohoto standardu je zodpovědný národní statistický úřad, v České republice je to tedy Český statistický úřad (dále jen ČSÚ). V dokumentech předkládaných orgánům Evropské unie jsme povinni vykazovat údaje o hospodaření vládního sektoru v metodice ESA 95.

V současné době, dle Ministerstva financí ČR (2013), představuje zásadní rozdíl mezi metodikou GFS 1986 a ESA 95 vymezení vládního sektoru. Sektor vládních institucí zahrnuje všechny institucionální jednotky, které jsou ostatními netržními výrobci, jejichž produkce je určena pro individuální a kolektivní spotřebu a je financována zejména povinnými platbami od jednotek, které patří do ostatních sektorů nebo institucionální jednotky, které se převážně zabývají znovurozdělením národního důchodu a bohatství. Sektor vládních institucí je dále členěn do čtyř subsektorů: centrální vládní instituce, národní vládní instituce - v ČR ani v SR tento subsektor neexistuje, místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení.

Celkové výdaje vládního sektoru jsou v metodice ESA 95, jak uvádí Ministerstva financí ČR (2013), definované jako součet položek: Mezispotřeba, Tvorba hrubého kapitálu, Náhrady zaměstnancům - výdajové, Ostatní daně z výroby - výdajové, Subvence - výdajové, Důchod z vlastnictví - výdajový, Běžné daně z důchodu, kapitálu atd. - výdajové, Sociální

dávky jiné než naturální sociální transfery - výdajové, Naturální sociální transfery týkající se výdajů na produkty dodávané domácnostem prostřednictvím tržních výrobců, Ostatní běžné transfery - výdajové, Úprava o změny čistého podílu domácností na rezervách penzijních fondů, Kapitálové transfery - výdajové a Čisté pořízení nefinančních nevyráběných aktiv.

Aktuální ESA 95 podle Ministerstva financí ČR (2013), na rozdíl od GFS 1986, zahrnuje navíc následující subjekty: Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond, Vinařský fond, Českou komoru architektů a její dceřiné společnosti, Českou inkasní, Správu železniční a dopravní cesty, veřejné vysoké školy, veřejné výzkumné instituce, Asociaci zdravotních pojišťoven, Centrum mezistátních úhrad a část příspěvkových organizací. Zatímco v metodice GFS 1986 jsou tyto instituce zachyceny pouze prostřednictvím jejich odvodů (na straně příjmů veřejných rozpočtů), dotace jím poskytnutých transferů popř. úhrady ztrát (na straně výdajů veřejných rozpočtů), v ESA 95 je zachyceno celkové hospodaření těchto institucí.

- Metodika GFS 1986 je postavena na bázi peněžních toků. Veškeré operace běžného roku jsou sledovány na hotovostním principu, tedy v okamžiku, kdy je příjmová, resp. výdajová operace realizována.
- Metodika ESA 95 pracuje s daty na aktuálním principu. To znamená, že operace daného fiskálního roku jsou zachycovány tehdy, když se ekonomická hodnota vytváří nebo zaniká a také tehdy, když se pohledávky a závazky zvyšují nebo snižují bez ohledu na to, kdy bude realizovaná operace peněžně uhrazena a zda vůbec s peněžním tokem souvisí. U metodiky ESA 95 proto neexistuje přímá vazba na příjmy, výdaje a výsledek hospodaření uváděný v rozpočtových dokumentech.

3 Vývoj veřejných financí v ČR a SR

Společná historie České a Slovenské republiky není spojená jen s novodobými československými dějinami, ale její kořeny sahají až do dávného středověku. Předkové Čechů a Slováků byli sjednoceni po období trvání Sámovy říše v sedmém století a později byli mezi lety 833 až 907 součástí Velkomoravské říše. Vznik Československa dle Fergusona (2006) byl výsledkem porážky Rakousko-Uherska v první světové válce a snahy českých a částečně i slovenských elit odtrhnout se od Rakouska-Uherska. Český exil v čele s Tomášem Garriguem Masarykem prosazoval během války u mocností Dohody osamostatnění československého národa. O vytvoření Československé republiky se ze strany slovenské inteligence staral Milan Rastislav Štefánik, který jako francouzský generál a diplomat ve službách Francie pomáhal T. G. Masarykovi a E. Benešovi v kontaktech na představitele mocností. Saint Germainskou mírovou smlouvou, která byla podepsaná 10. září 1919, byl formálně uznán vznik svrchované Československé republiky. Ačkoli Československo vzniklo jako parlamentární demokratická republika, po roce 1948 bylo v sevření totalitního režimu, který ukončila sametová revoluce v listopadu 1989. Po ukončení totalitních režimů se hlavní ambicí stala snaha o co možná nejrychlejší přičlenění k západu spojená s transformací ekonomik a přizpůsobení demokratickým režimům.

V roce 1993 došlo k rozdělení Československé federace a vzniku dvou unitárních států a bylo tedy nutné zcela přehodnotit systém veřejných financí. Prvním samostatným státním rozpočtem byl rozpočet připravovaný na rok 1993. V průběhu roku 1993 došlo ke zvýšení transferů určených jak pro obyvatelstvo, tak i pro podnikovou sféru. Státní rozpočty hospodařily s drobným přebytkem téměř do poloviny roku 1996. Nesmíme, ale opomenout tzv. skrytý veřejný dluh. Strecková a Malý (1998, s. 102) uvádí: „*K 1. 1. 1993 převzala Česká republika vnitřní zadlužení ve výši 75,6 miliard Kč a dalších 15,6 miliard Kč závazků plynoucích z vydaných státních dluhopisů. Celkem činil vnitřní veřejný dluh ČR k datu jejího vzniku 91,2 miliard Kč. Hrubé státní zahraniční zadlužení činilo celkem 73 miliard Kč.*“

V tomto období byly průběžně upravovány a přijímány nové zákony o rozpočtových pravidlech a státní rozpočet ztrácel své paternalistické postavení a „...*paralelní fungující systém hospodaření státních fondů na sebe převzal celou řadu finančních aktivit. Došlo k úpravám na úseku finančního hospodaření rozpočtových a příspěvkových organizací a v neposlední řadě i státních podniků*“ (Grůň 2004, s. 57).

Konečnou podobu právních úprav rozpočtových vztahů a pravidel taktéž výrazně ovlivnily vazby k Evropské unii, které vyvrcholily žádostí o vstup do EU podané vládou České republiky 17. ledna 1996.

3.1 Veřejné rozpočty a EU

Česká i Slovenská republika, stejně jako dalších 8 zemí, se v roce 2004 staly, v rámci pátého rozšíření, členy Evropské unie. S tím je spojena povinnost přijmou společnou měnu euro a splnit s tím spojené podmínky tzv. Maastrichtská kritéria. Hodnocení maastrichtských kritérií provádí Evropská komise a Evropská centrální banka v dokumentech nazývaných Konvergenční zpráva (Convergence Report).

Sledována jsou čtyři ekonomická kritéria:

- kritérium cenové stability,
- kritérium dlouhodobých úrokových sazeb,
- kritérium kurzové stability,
- kritérium udržitelnosti veřejných financí.

V rámci této práce je důležité poslední zmíněné kritérium udržitelnosti veřejných financí. Existuje více kanálů, jimiž neukázněné veřejné finance mohou ohrožovat cenovou a finanční stabilitu dané země a eurozóny. Vysoké rozpočtové deficity povzbuzují poptávkově taženou inflaci a vytlačují investice ze soukromého sektoru. Narůstající dluh může vyvolat krizi vládních financí. Konstrukce fiskálního kritéria se podle Dědka (2013) opírá o stanovy Maastrichtské smlouvy. V tomto dokumentu se členské země zavázaly vůči EU nehospodařit s nadměrnými schodky. Na nadměrný schodek je nahlíženo ze dvou pohledů. Jeho výše je sledována jak v rámci rozpočtového deficitu, tak i ve výši vládního dluhu. Pokud nastane jedna z níže uvedených skutečností, je to poté bráno jako neplnění tohoto kritéria danou členskou zemí. Tyto případy jsou podle Dědka (2013) definovány takto:

- *„Poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu překračuje referenční hodnotu 3 %, ledaže by buď tento poměr podstatně a nepřetržitě klesal a dosáhl úrovně poblíž referenční hodnoty, nebo by překročení referenční hodnoty bylo pouze výjimečné a dočasné.*

- *Poměr veřejného zadlužení k hrubému domácímu produktu překračuje referenční hodnotu 60 %, ledaže by se tento poměr dostatečně snižoval a blížil se uspokojivým tempem k referenční hodnotě.“*

Česká a Slovenská republika se vstupem do Evropské unie zavázaly provést reformu svých veřejných financí. Evropská unie kontroluje plnění výše zmíněných kritérií a i nadále zasahuje do veřejných financí a jejich reforem prostřednictvím doporučení a stanovisek vydávaných v rámci svých strategických plánů.

V této oblasti je důležité upozornit na rozdílný přístup k přijetí jednotné měny. Slovensko se rozhodlo co nejdříve přijmout euro a už 25. listopadu 2005 se připojilo k ERM II, jehož podstatou je udržování měnového kurzu a setrvání v něm je jednou z podmínek přijetí jednotné měny. 7. května 2008 Evropská komise souhlasila s přijetím eura Slovenskem a 3. června 2008 ministři financí Evropské unie na zasedání Rady pro ekonomické a finanční otázky (ECOFIN) v Lucemburku bez diskuze schválili vstup Slovenska do eurozóny k 1. lednu 2009.

Česká republika se přibližuje stavu, kdy bude plnit všechna kritéria s výjimkou kurzového. Česká národní banka spolu s ministerstvem financí doporučily prozatím nestanovovat cílové datum přijetí eura a tudíž v roce 2014 neusilovat o vstup do kurzového mechanismu ERM II. Česko se při vstupu do Evropské unie zavázalo, jako každá přistupující země (výjimku má pouze Spojené království Velké Británie a Severního Irska a Dánsko), podnikat kroky k tomu, aby bylo na přistoupení k eurozóně co nejdříve připraveno. Stanovení termínu vstupu je však v kompetenci členského státu a závisí na míře jeho připravenosti. V České republice se nejčastěji hovoří o roce 2020 tedy více než 11 let po Slovenské republice.

3.2 Česká republika

Již několik let se veřejné finance potýkají s problémy, které existují díky strukturálním změnám, jimiž Česká republika v období od roku 1989 dodnes prošla. U veřejných rozpočtů České republiky lze dlouhodobě pozorovat deficitní tendence s relativně nízkým, ale rychle rostoucím veřejným dluhem. Dosavadní zkušenosti podle Hamerníkové (2010) poukazují na fakt, že každá vláda v ČR po roce 1989 se v případě reformních kroků soustředila pouze na některou vybranou oblast veřejných financí a z různých důvodů rezignovala na celkovou reformu.

Hlavní příčinou prohlubování deficitů lze spatřovat v neustále rostoucím podíle mandatorních výdajů, kde se viditelně začaly projevovat demografické faktory jako např. stárnutí populace. Rostoucí deficity neměly cyklický charakter, nýbrž charakter strukturální. Rozpočtová politika se stala dlouhodobě neudržitelnou a bylo tedy nutné přistoupit k postupným a komplexním reformám.

Změnu přináší nový zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), který nabyl účinnosti ke dni 1. 1. 2001 a nahradil tak rozpočtová pravidla z roku 1990. Tato legislativní úprava byla učiněna v souladu s plánovanými změnami v rámci reformy veřejné správy a stejně tak znamenala posun ke sjednocení rozpočtových pravidel se standardy EU.

Reformní snahy nastartovala v roce 2003 vláda pod vedením Vladimíra Špidly. Hlavním cílem bylo stanovení snížení deficitu veřejných financí pod hranici 3% HDP. Vláda na základě zkušeností jiných evropských zemí určila nutnost tvorby opatření především na výdajové stránce veřejných rozpočtů. Základním dokumentem, který měl zajistit další kroky směrem ke stabilizaci a usměrnění dalšího vývoje veřejných rozpočtů se stala Koncepce reformy veřejných rozpočtů schválená usnesením vlády č. 624 ze dne 23. 6. 2003. Cílem Koncepce reformy veřejných rozpočtů podle Ministerstva financí (2003, str. 23-24) je:

„navrhnout takovou fiskální reformu, která povede ke snižování podílu schodku veřejných rozpočtů na HDP při zachování sociální soudržnosti a kvality veřejných služeb.“

Tyto reformní kroky položily základ pro realizaci dalších komplexních reforem, které měly následovat. V jedné části Programového prohlášení vlády z června roku 2008 věnované veřejným financím lze nalézt příslib vlády:

„...na základě provedené analýzy připraví návrh reformy veřejných financí. Jejimi hlavními cíli budou: snížení nezaměstnanosti, podpora podnikání a hospodářského růstu v dlouhodobé perspektivě, stabilizace veřejných financí a postupné snižování deficitu veřejných rozpočtů tak, aby v dlouhodobém výhledu bylo možné připravit vyrovnaný státní rozpočet.“

(Vláda České republiky 2008, str. 9)

Po zásahu finanční a hospodářské krize v roce 2008 ustupují reformní kroky do pozadí a vláda je nucena zajistit protikrizový plán zahrnující opatření reagující na dopady

celosvětového hospodářského útlumu. K reformám veřejných financí se v roce 2001 vláda vrací schválením Národního programu reforem České republiky, jehož cíle korespondují s cíli Strategie Evropa 2020.

3.3 Slovenská republika

Podobně jako v České republice a mnoha dalších transformujících se ekonomik je průvodním jevem transformace vysoký deficit veřejných financí. Vzhledem k tomu, že se více než desetiletí tento stav nikterak nezlepšil, slovenská vláda se v roce 2002 rozhodla k zásadnímu kroku, vypracování komplexní koncepce reformy veřejných financí. Silnou motivací kromě vysokého deficitu je i snaha o vstup do eurozóny, jehož podmínkou je plnění maastrichtských kritérií. Je potřeba také připomenout, že kromě České a Slovenské republiky prochází reformními kroky i další státy, které v roce 2004 vstoupily do Evropské Unie jako například Maďarsko či Lotyšsko, přičemž reformní kroky probíhají v každé zemi jinak.

Komplexní reforma veřejných financí na Slovensku zahrnuje reformy nejen na straně veřejných výdajů, ale také na straně příjmů a v oblasti řízení veřejných financí. Jedná se zejména o reformy mající zásadní vliv na strukturu a vývoj veřejných výdajů a mají taktéž přímý dopad na obyvatelstvo tj. daňová reforma, důchodová a sociální reforma, reforma zdravotnictví, reforma školství, paralelně probíhající reforma veřejné správy a reforma řízení veřejných financí.

V důchodovém systému proběhly změny v parametrech průběžného systému a zároveň došlo k posílení kapitálového pilíře a dobrovolných forem důchodového spoření. Změny v sociálním systému mají zamezit zneužívání systému. Navrhuje se například omezení sociálních dávek pro jednu rodinu na určitou částku za rok. Zároveň probíhá reforma veřejné správy a tzv. fiskální decentralizace, která má za úkol posunout rozhodování o veřejných zdrojích na nižší úroveň.

3.4 Shrnutí

V systému nově zaváděných reforem lze identifikovat rozličný přístup České a Slovenské republiky, hlavně co se týká rozsahu a komplexnosti pojetí reformy veřejných financí, ale i vzhledem k přijatým a realizovaným reformním opatřením. Slovenská reforma představuje širší přístup, jelikož v rámci reformy veřejných financí řeší problematiku více oblastí než reforma v České republice. Konkrétně jde o reformy veřejné správy,

zdravotnictví a školství, které v České republice na rozdíl od Slovenska probíhají samostatně a nezávisle, nikoli jako součást reformy veřejných financí.

V České republice byly prosazovány spíše kroky vedoucí k omezení veřejných výdajů pouze ve vybraných oblastech a snížení deficitů. Slovensko naopak zvolilo komplexní reformu s prostorem pro snižování daňové zátěže a nutností prorůstových opatření, což by v delším časovém horizontu mělo vést k ekonomickému růstu s příznivým dopadem na veřejné rozpočty.

3.5 Rozpočtová skladba

V České republice se rozpočtová skladba řídí vyhláškou Ministerstva financí č. 323/2002 Sb., v platném znění a rozlišuje deset způsobů třídění příjmů a výdajů. Mezi nejvýznamnější a nejpoužívanější patří odpovědnostní, druhové, odvětvové a konsolidační. Z **hlediska odpovědnostního** se třídí příjmy a výdaje státního rozpočtu a to podle správců kapitol. V **druhovém třídění** se určují příjmové a výdajové druhy. Pro účely určení výdajového druhu se výdaje člení na výdaje na nákupy, kterými jsou výdaje, proti kterým stojí přímá protihodnota a na transfery, kterými jsou výdaje, proti kterým přímá protihodnota nestojí. Příjmovým druhem se pro účely této vyhlášky rozumí právní důvod platby, která organizaci plyne a v rámci něj u příjmů za poskytnutí věcí, služeb, prací, výkonů a práv, případně druh těchto věcí, služeb, prací, výkonů a práv a u příjmů z transferů druh přijímané podpory nebo zdroj transferu. Z **hlediska odvětvového** se třídí příjmy a výdaje podle odvětví. Výdaje se podle tohoto hlediska třídí všechny a z příjmů jen nedaňové a kapitálové příjmy obcí, krajů, regionálních rad regionů soudržnosti a dobrovolných svazků obcí s výjimkou příjmů ze splátek půjčených prostředků. Z **hlediska konsolidačního** se třídí výdaje vynakládané uvnitř soustavy veřejných rozpočtů a ostatních veřejných peněžních fondů, na které se vztahuje tato vyhláška a příjmy vznikající uvnitř této soustavy a to v případě, že skutečnost, že jde o tyto příjmy a výdaje není vyjádřena již v druhovém třídění.

Ve Slovenské republice je situace podobná. Rozpočtová skladba je dána opatřením Ministerstva financí z 8. 12. 2004 č. MF/010175/2004-42 v aktuálním znění a rozlišuje druhovou, organizační, ekonomickou a rozpočtovou klasifikaci. **Druhová klasifikace** označuje druh rozpočtu, který je součástí rozpočtu sektoru veřejné správy. **Organizační klasifikace** umožňuje identifikaci rozpočtových operací podle kapitol státního rozpočtu a subjektů veřejné správy. **Ekonomická klasifikace** třídí stejnorodé příjmy a výdaje do kategorií a umožňuje identifikaci:

- a) rozpočtových operací podle příjmů a výdajů rozpočtu subjektů veřejné správy,
- b) finančních operací s finančními aktivy podle § 4 odst. 6 Zákona o daních z příjmu,
- c) pohybů na mimorozpočtových bankovních účtech státních rozpočtových organizací, z nichž se nerealizuje čerpání.

Česká a Slovenská republika využívají také revidovaný evropský systém účtů ESA 2010 zavedený Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 549/2013 o Evropském systému národních a regionálních účtů v Evropské unii zahrnuje metodiku a program předávání údajů, který vymezuje účty a tabulky, jež mají všechny členské státy předkládat ve stanovených lhůtách. Komise by tyto účty a tabulky měla ve stanovených termínech a v příslušných případech podle předem oznámeného harmonogramu zveřejňování zpřístupňovat uživatelům a to zejména s ohledem na sledování hospodářského sbližování a dosažení úzké koordinace hospodářských politik členských států.

ESA 2010 má postupně nahradit všechny ostatní systémy jakožto referenční rámec společných standardů, definic, klasifikací a účetních pravidel pro sestavování účtů členských států pro potřeby Unie tak, aby bylo možné získat výsledky porovnatelné mezi členskými státy.

ESA 2010 se od ESA 95 liší svým rozsahem i pojetím. Většina rozdílů odpovídá rozdílům mezi SNA 1993 a SNA 2008. Změny v ESA 2010 oproti ESA 95 se neomezují jen na koncepční úpravy. Velké rozdíly jsou v rozsahu, jaký systém pokrývá, byly do něj doplněny nové kapitoly o satelitních účtech, účtech vládních institucí a účtech nerezidentů. Došlo také k významnému rozšíření kapitol o čtvrtletních účtech a regionálních účtech.

Tato metodika je důležitá pro výpočet plnění maastrichtských kritérií a její použití je taktéž nutné při tvorbě dokumentů předkládaných orgánům Evropské unie. V rámci této metodiky také zpracovává Ministerstvo financí České republiky Konvergenční program České republiky.

Informace o evropských ekonomikách včetně České republiky a Slovenska jsou pak na základě této metodiky zveřejňovány Eurostatem v rámci statistických ročenek. Dle členění vládních výdajů v této metodice bude provedena komparace České a Slovenské republiky

4 Komparace vládních výdajů ČR a SK

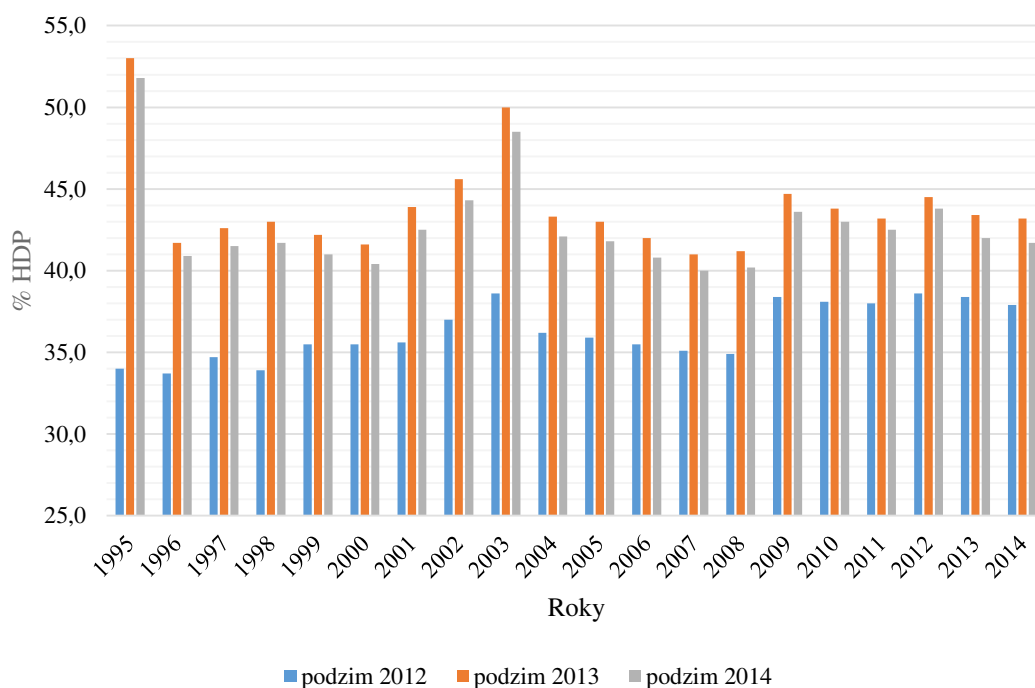
Komparace zvolených zemí podle velikosti vládních výdajů v jejich absolutních hodnotách by neměla žádnou vypovídací hodnotu a proto je potřeba zvolit takový ukazatel, kterým mohou být výdaje daných zemí věrohodně porovnány. Tímto důležitým základním ukazatelem je podíl veřejných výdajů na hrubém domácím produktu. Jedná se o nejčastěji používaný ukazatel velikosti veřejného sektoru a pro účely naší komparace budeme tedy používat podíl veřejných výdajů na HDP.

Hodnoty ukazatele se ovšem od sebe odlišují v závislosti na zdroji. Dle OECD byla v roce 2011 hodnota tohoto ukazatele pro Českou republiku 43,2 %, podle Eurostatu byla ve stejném roce 42,5 %. Lišit se ovšem mohou i data publikována jednou organizací. V následujícím grafu č. 4.1 jsou pro porovnání uvedena data publikována v rámci publikací Statistical annex of European Economy v rocích 2012 až 2014. Spatřit zde lze různé hodnoty pro stejná období, což snižuje vypovídací hodnotu tohoto ukazatele. Hlavní příčinou rozdílů jsou revize údajů a určité metodické změny při měření HDP. Neméně důležitou příčinou jsou změny v institucionálním vymezení vládního sektoru a nově zaváděná sektorová alokace finančních služeb ovlivňující hodnoty ukazatelů. K výše uvedeným změnám dochází v jak České tak i ve Slovenské republice, avšak s různými časovými odstupy a jejich srovnání je tak negativně ovlivněno. Do roku 2005 jsou data ovlivněna probíhajícími transformačními procesy a jejich hodnota tak může být zkreslena. Za údaje s největší vypovídací hodnotou lze označit data po roce 2005 a dále. Určité nepřesnosti jsou v každém statistickém srovnání, ale neměly by být již příliš významné. Metodiky pro sledování a výpočet jsou stále aktualizovány a je velice pravděpodobné, že později dojde k jejich dalším revizím.

V rámci statistik Eurostatu dochází k neustálé konsolidaci a zpřesňování výpočtů a proto je nutné vycházet pouze z nejaktuálnějších hodnot. Srovnání s daty, která byla publikována dříve, nemá vypovídající hodnotu a vnášelo by do srovnání chybovost a nepřesnosti.

S ohledem na co nejlepší srovnatelnost, aktuálnost a požadovanou podrobnost údajů při komparaci veřejných výdajů České a Slovenské republiky budeme dále vycházet z Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2223/96 o Evropském systému národních a regionálních účtů v Evropské unii v platném znění zavádějící metodiku ESA 2010, kterou používá i Ministerstvo financí v rámci Konvergenčního programu.

Graf č. 4.1 Srovnání hodnot celkových vládních výdajů v ČR v % HDP

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

Srovnání bude probíhat na základě nejaktuálnějších dat publikovaných Eurostatem v publikaci publikaci Statistical Annex of European Economy vydané na podzim roku 2014, neboť data na jaře 2015 jsou publikována na přelomu dubna a května a v době zpracování této práce nebyla k dispozici. Uváděna budou všechna dostupná data včetně predikce na roky 2015 a 2016.

4.1 Celkové vládní výdaje

Podíl celkových vládních výdajů je zachycen v tabulce č. 4.1, jejich trend vývoje pak v grafu č. 4.2. Velmi vysoké hodnoty na počátku sledovaného období lze připsat především kapitálovým transferům spojeným s transformací ekonomik a rozdělení federace. Z těchto úvodních vysokých hodnot dochází k výraznému poklesu. Česká republika vykazuje relativně stabilní mírně klesající podíl veřejných výdajů na HDP pohybující se v blízkosti 45 %. V případě Slovenské republiky je patrná větší fluktuace, ale i zároveň větší míra poklesu. Výrazný pokles hodnoty ukazatele z hodnoty 51,8 % v roce 2000 na hodnotu 44,3 % v roce 2001 lze připsat spíše změně metodiky než reálným ekonomickým jevům. V roce 2001 ve Slovenské republice dochází ke konsolidaci položek Ostatní běžné transfery a Kapitálové transfery.

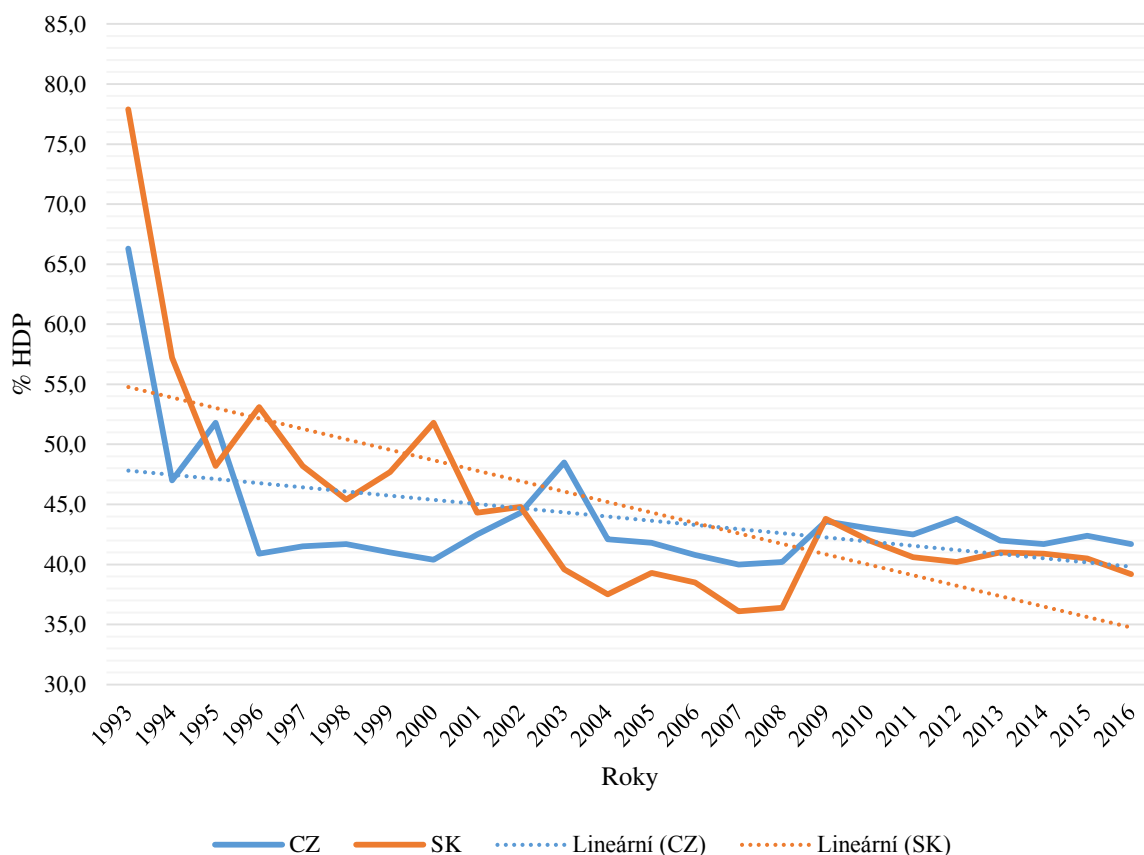
V roce 2008 dochází k významnému nárůstu hodnoty ukazatele, což může být mimo jiné způsobeno celosvětovou finanční krizí a zvýšenou potřebou sociálních transferů v důsledku prudce rostoucí nezaměstnanosti. V České republice dochází k nárůstu o 3,4 p.b. z 40,2 % na 43,6 %. Ve Slovenské republice, která byla krizí zasažena více, dochází k prudkému nárůstu, z jedné z nejnižších hodnot v průběhu sledovaného období 36,4 %, o 7,4 p.b. na hodnotu 43,8 % což vrací Slovenskou republiku zpět na hodnoty mezi roky 2002 a 2003 tedy téměř o pět let nazpět.

Tab. č. 4.1 Podíl celkových vládních výdajů na HDP v %

	CZ	SK
1993	66,3	77,9
1994	47,0	57,2
1995	51,8	48,2
1996	40,9	53,1
1997	41,5	48,2
1998	41,7	45,4
1999	41,0	47,7
2000	40,4	51,8
2001	42,5	44,3
2002	44,3	44,8
2003	48,5	39,6
2004	42,1	37,5
2005	41,8	39,3
2006	40,8	38,5
2007	40,0	36,1
2008	40,2	36,4
2009	43,6	43,8
2010	43,0	42,0
2011	42,5	40,6
2012	43,8	40,2
2013	42,0	41,0
2014	41,7	40,9
2015	42,4	40,5
2016	41,7	39,2

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

Graf č. 4.2 Vývoj podílu celkových vládních výdajů na HDP v %

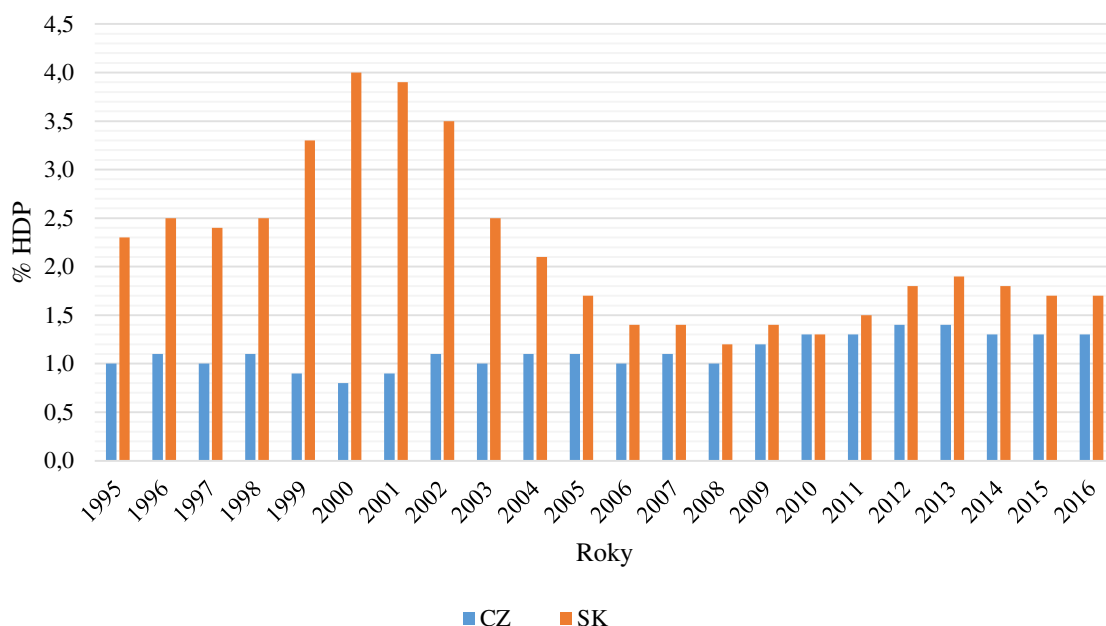
Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

Podíl vládních výdajů na HDP byl výrazně vyšší v České republice a to až o 8,9 p.b. v roce 2003. Těsně před propuknutím krize činil rozdíl 3,8 p.b. a v současné době je situace v obou zemích velice podobná a rozdíl činí jen 2,5 p.b.. Nelze ale přesně říci, která země je na tom „lépe“ a která hodnota je ta „správná“. To je předmětem veřejné volby, která určí, zda chceme více veřejných statků a tudíž větší veřejné výdaje či naopak více soukromých statků spojených s většími soukromými výdaji a tudíž s poklesem výdajů veřejných. Důležitějším je, dle názoru autora sledování efektivnosti vynakládání veřejných výdajů a analýza jejich dopadů na ekonomické subjekty než jen sledování jejich objemu.

4.1.1 Úrokové platby

Úrokové platby v sobě zahrnují úrokové toky ze swapů a smlouvy o budoucí úrokové sazbě (FRA). Za úrokový swap lze označit dohodu dvou stran o výměně úrokových závazků v různých sazbách vztahujících se ke stejné jistině. Nejčastěji se jedná o záměnu fixní platby za variabilní. Zároveň je nutné zdůraznit, že nedochází k výměně jistiny, ale pouze úroků. FRA na rozdíl od úrokového swapu slouží zpravidla k fixaci úrokové sazby k určitému budoucímu datu. Obě tyto transakce nejsou standardizované a jejich realizace musí být vždy upravena smluvně.

Graf č. 4.3 Vládní výdaje na platbu úroků včetně swapů a FRA v % HDP

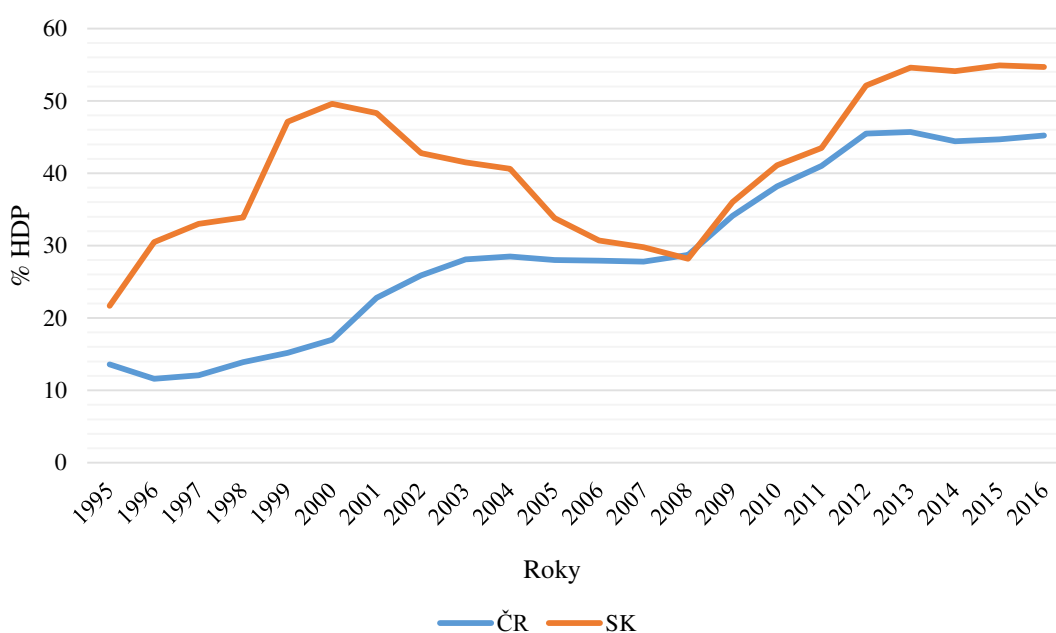

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

V této položce vykazovaly Česká republika a Slovenská republika na počátku sledovaného období, jak je patrné z grafu č. 4.3, značné rozdíly. V České republice se podíl úrokových plateb na HDP pohyboval v okolí 1 %, na Slovensku byl jeho vývoj mnohem dynamičtější a dosahoval hodnot od 2,3 % až po nejvyšší hodnoty v roce 2000 (4 %) a v roce 2001 (3,9 %) což tvoří téměř čtyřnásobek hodnot v České republice. Od té doby dochází k poklesu podílu na HDP a ke konvergenci hodnot mezi oběma zeměmi.

Vývoj úrokových plateb je z velké míry ovlivněn vývojem vládního dluhu. Vývoj hrubého konsolidovaného vládního dluhu ve vztahu k HDP je zobrazen v grafu č. 4.4. Podíl vládního dluhu k HDP je důležitý ukazatel pro plnění Maastrichtských kritérií, která byla blíže popsána v kapitole 3.1. Česká republika patří v rámci EU k zemím s nejnižším vládním dluhem vzhledem k HDP a i s výdaji na úroky. Problematičtějším než jejich výše je jejich tempo růstu a s nárůstem lze počítat i do budoucna, což se negativně projeví mimo jiné ve struktuře vládních výdajů.

Graf č. 4.4 Vývoj konsolidovaného dluhu v % HDP

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

V prvních letech se v České republice podíl vládního dluhu k HDP pohyboval kolem 12,5 %. Po dynamickém růstu mezi roky 1998 až 2004, kdy jeho hodnota v relativním vyjádření dosáhla 28,5 %. Po roce 2004 došlo ke stabilizaci a dokonce i k mírnému poklesu. Zde je potřeba zdůraznit, že tento pokles byl způsoben růstem HDP, neboť veřejný dluh v absolutních hodnotách neustále narůstá. Po roce 2008 dochází k prudkému nárůstu a to až na 45,7 %, kterých dosáhl v roce 2013.

Slovenský konsolidovaný vládní dluh vykazuje od počátku sledovaného období značně dynamičtější vývoj a mnohem vyšší hodnoty již od roku 1995. Tato situace může být způsobena mimo jiné i horší ekonomickou situací Slovenska po rozpadu Československé federace. Podíl vládního dluhu na HDP narůstal, až do roku 2001 kdy dosáhl hodnoty 48,3 %. Poté dochází k jeho stabilizaci a významnému poklesu. V roce 2008 dosahoval

hodnoty 28,2 % a byl tak o 0,5 p.b. nižší v porovnání s Českou republikou, což bylo vůbec poprvé za celé sledované období. K takto výraznému poklesu v České republice během sledovaného období vůbec nedošlo. Po roce 2008, ovšem stejně jako v České republice, dochází k nárůstu, avšak na Slovensku mnohem větším tempem a v roce 2014 činí rozdíl téměř 10 p.b. mezi Českou republikou (44,4 %) a Slovenskem (54,1 %).

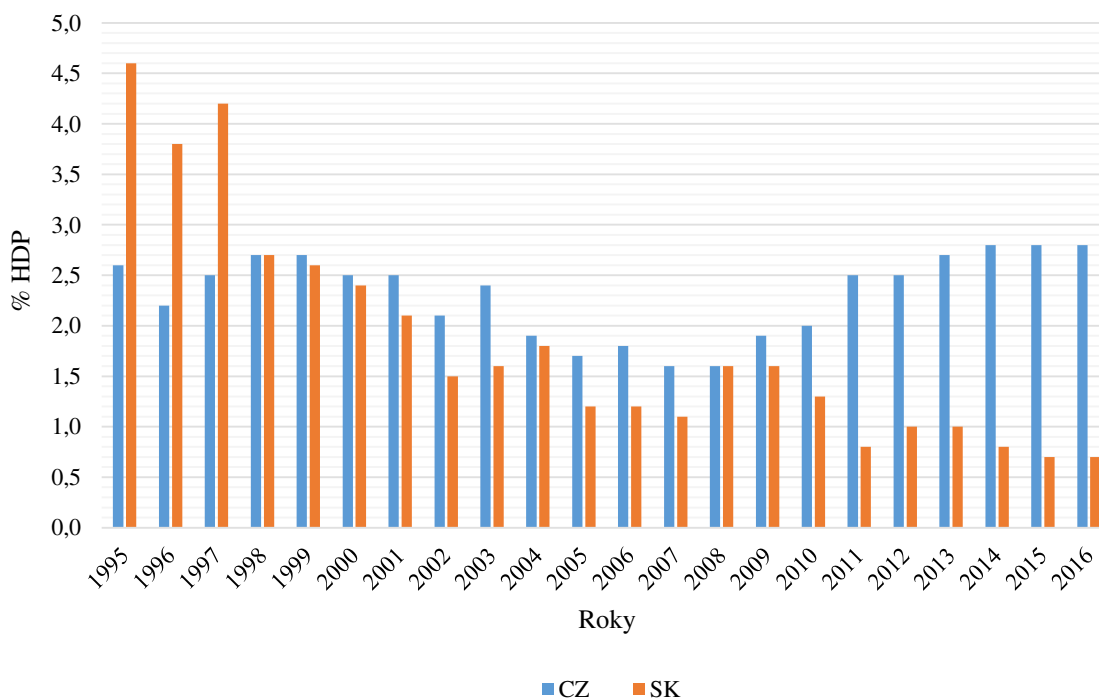
4.1.2 Dotace

Dotace charakterizuje Nařízení Rady EU č. 2223/96 (2013, str. 129) jako: „běžné jednostranné platby vládních institucí nebo orgánů Evropské unie rezidentským výrobcům. Poskytování dotací má například tyto cíle:

- a) ovlivnění úrovně výroby;
- b) ovlivnění cen produktů nebo
- c) ovlivnění odměn výrobních faktorů.“

V této skupině výdajů nejsou zařazeny například investiční dotace či transfery domácnostem a další.

Graf č. 4.5 Podíl dotací na HDP v %

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

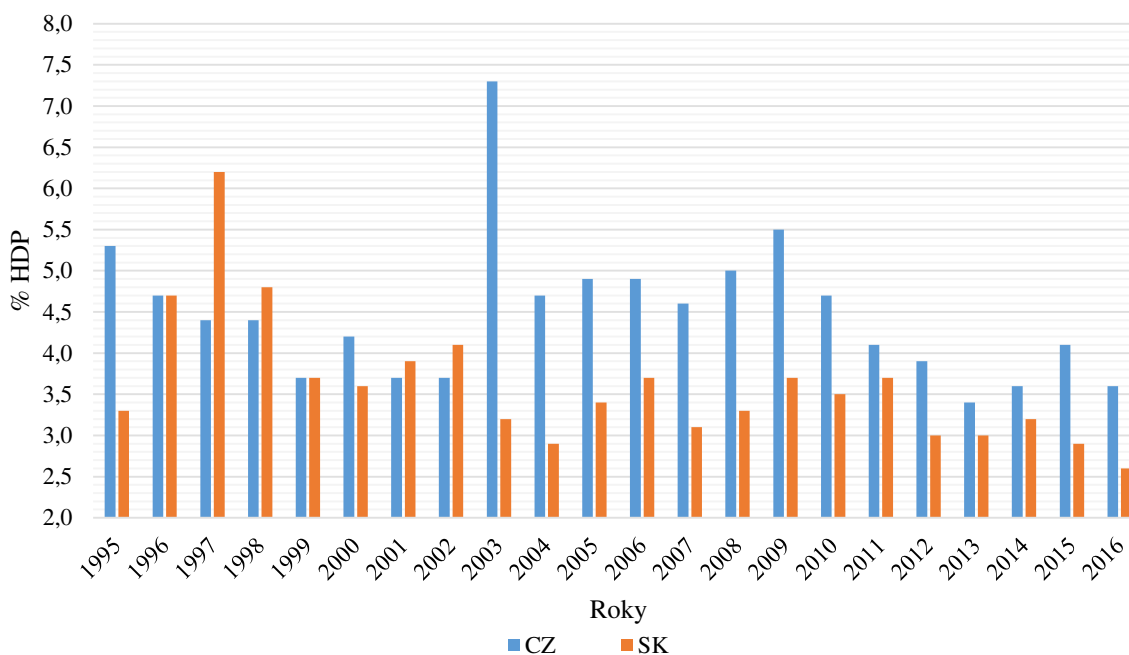
Mezi sledovanými zeměmi je patrný velký rozdíl jak dokládají data v grafu č. 4.5. Zatímco objem dotací v relativním vyjádření v České republice se pohybuje v úzkém pásmu mezi 1,6 % dosažených v letech 2007 a 2008 a 2,8 % v roce 2014. Naproti tomu jejich objem na Slovensku vykazuje rychlý pokles. Na počátku sledovaného období dosahoval hodnoty 4,6 %, v roce 2014 to bylo pouze 0,7 %, což je téměř sedmi násobný pokles. Podíl dotací na HDP se v evropském průměru pohybuje okolo 1,3 %. V dlouhodobém období by mělo docházet ke konvergenci. Z výše uvedených dat je ovšem zřejmé, že vývoj v České republice je poměrně stabilní, zatímco na Slovensku se hodnoty pohybují o 0,5 p.b. pod průměrem Evropské unie.

4.1.3 Tvorba hrubého fixního kapitálu

Tvorba hrubého fixního kapitálu zahrnuje pohyby hmotných a nehmotných fixních aktiv dlouhodobého charakteru, jejichž cena překračuje stanovenou hranici. Patří sem zejména nové investice, rekonstrukce, modernizace a nákupy a bezplatné nabytí dlouhodobého majetku. Jedná se tedy o majetek, který nebude spotřebován, ale bude využit pro další produkci. Vývoj podílu výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu ve vztahu k HDP je zachycen v dalším grafu č. 4.6.

Evropský průměr výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu činí necelá 3 % HDP. V České republice vidíme dlouhodobý pokles a konvergenci k evropskému průměru. Na Slovensku lze pozorovat značné výkyvy zejména na počátku sledovaného období. V roce 1996 4,7 %, poté 6,2 % v roce 1997 a v roce 1998 opět pokles na 4,8 %. V posledních letech se hodnota stabilně pohybuje v těsné blízkosti evropského průměru. Tvorba hrubého fixního kapitálu mimo jiné odráží schopnost země čerpat prostředky z fondů Evropské unie, od kterých jsou očekávány prorůstové efekty. Na Slovensku v roce 2005 vznikla Národní diaľničná spoločnosť a část výdajů na výstavbu silniční infrastruktury tak již není považována za výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu, ale za kapitálové transfery.

Graf č. 4.6 Podíl výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu na HDP v %

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

4.1.4 Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí

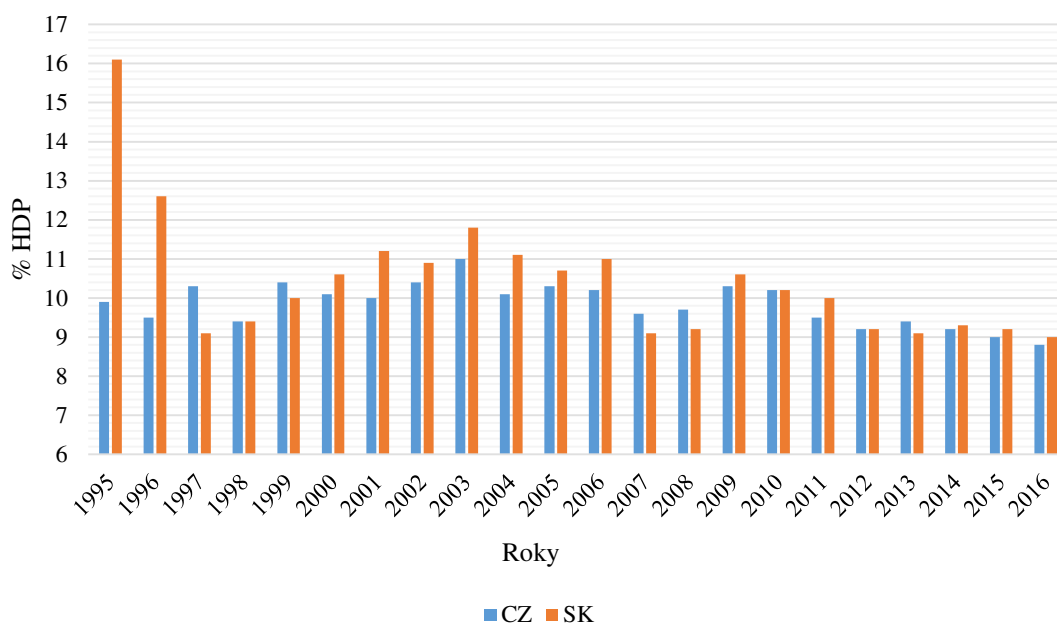
Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí se skládají z výdajů na individuální konečnou spotřebu a z výdajů na kolektivní spotřebu a jejich hodnoty jsou doloženy v příloze č. 1.

Výdaje vládních institucí na kolektivní spotřebu pak představují ostatní neindividualizovatelné výdaje a jejich vývoj je zobrazen v grafu č. 4.7. Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí jsou výdaji ve prospěch celé společnosti, ne ve prospěch vládních institucí samotných. Mezi tyto výdaje lze zařadit zejména výdaje na zabezpečení obrany a bezpečnosti, řízení a regulaci společnosti, dodržování zákonů a pořádku, legislativy a nařízení, ochranu životního prostředí, vědu a výzkum.

Výdaje vládních institucí na individuální spotřebu odpovídají hodnotě zboží a služeb individuálního charakteru, které ve prospěch domácností hradí stát. Do této kategorie lze zařadit např. platby zdravotnickým zařízením za poskytnutou zdravotní péči obyvatelstvu, příspěvky domácnostem na bydlení a dopravu a hodnotu výrobků a netržních služeb zejména ve školství, zdravotnictví, sociální péči či kultuře. Tato skupina výdajů je z podstaty své definice totožná s naturálními sociálními transfery a podrobněji bude proto popsána v následující podkapitole.

Při určování zda se jedná o výdaje na kolektivní či individuální spotřebu se ve sporných případech u vládních institucí postupuje podle klasifikace COFOG a to tak, že do výdajů na kolektivní spotřebu jsou zahrnuty oddíly 1 až 6³, dále pak výdaje na výzkum a vývoj a některé další méně objemově významné položky.

Graf č. 4.7 Kolektivní výdaje na spotřebu v % HDP

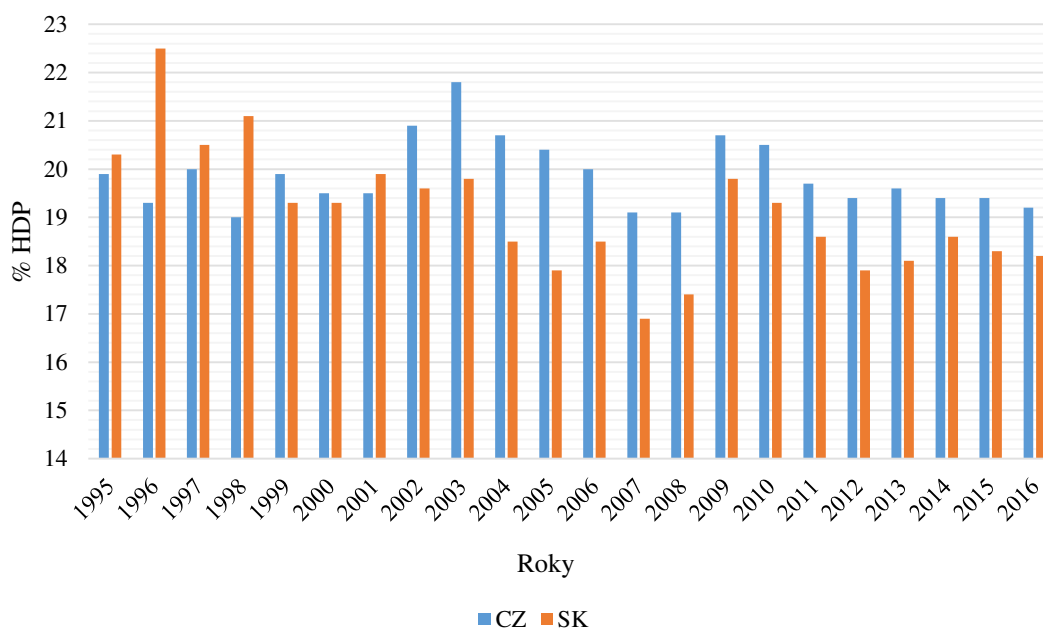
Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

V České republice podíl výdajů na kolektivní spotřebu na HDP vzrostl z počátečních hodnot 9,9 % v roce 1995 až na úroveň dosahující 11 % v roce 2003. K poklesu došlo v letech 2007 a 2008, poté vlivem finanční krize dochází opět k drobnému nárůstu. Od roku 2011 se hodnota tohoto ukazatele opětovně dostává pod hranici 10 % a postupně klesá k evropskému průměru. Podobou situaci lze pozorovat i ve Slovenské republice. Vysoké hodnoty v letech 1995 (16,1 %) a 1996 (12,6 %) lze přičítat spíše statistickým nepřesnostem, zvláště pokud přihlídneme k velice nízkým výdajům na individuální spotřebu. Stejně jako v České republice osciluje hodnota tohoto ukazatele mezi roky 1999 a 2011 v okolí 11 % a po roce 2011 dochází také k poklesu na téměř shodné hodnoty jako v ČR.

U kolektivních výdajů na spotřebu Česká i Slovenská republika, v posledních letech, mírně přesahuje evropský průměr. U výdajů na konečnou spotřebu se ale obě republiky pohybují pod evropským průměrem, což je dáno nižšími výdaji na individuální spotřebu.

³ Jedná se o oddíly: 01 - Všeobecné veřejné služby, 02 - Obrana, 03 - Veřejný pořádek a bezpečnost, 04 - Ekonomické záležitosti, 05 - Ochrana životního prostředí a 06 - Bydlení a společenská infrastruktura.

Graf č. 4.8 Výdaje na konečnou spotřebu v % HDP

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

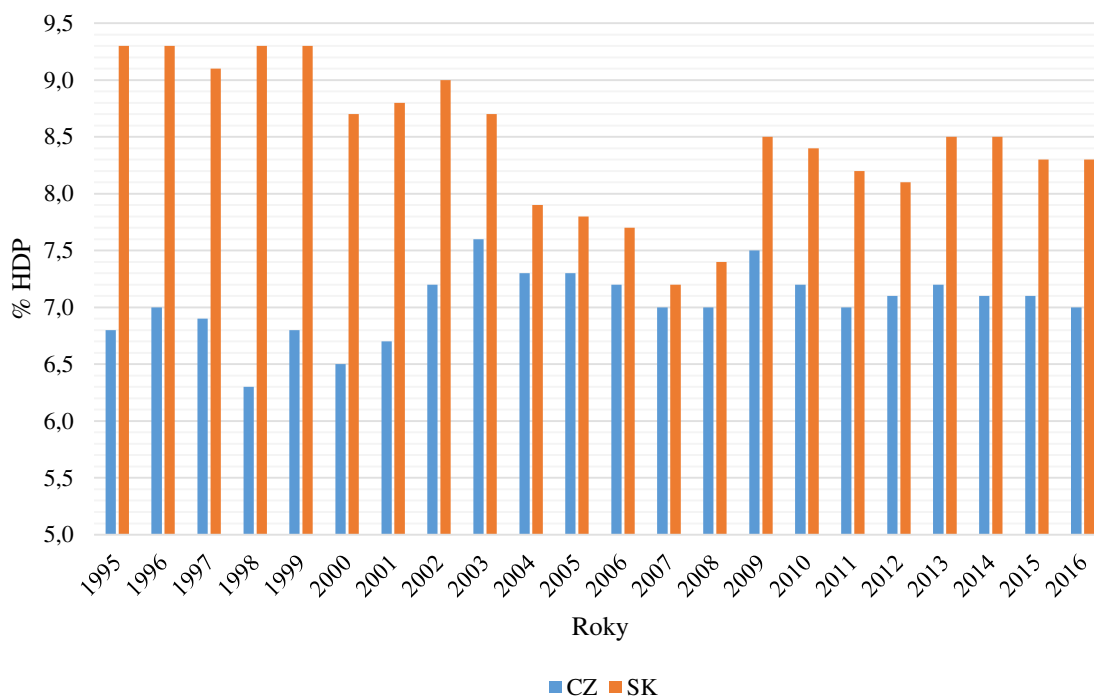
Výdaje na konečnou spotřebu vzhledem k HDP, vykazují v České republice relativně stabilní úroveň, jak je vidět v grafu č. 4.8. Mezi lety 1995 a 2014 oscilují mezi hodnotami 19,1 % a 21,8 %. Oproti tomu ve Slovenské republice lze pozorovat klesající trend, kdy z hodnot 20,3 % v roce 1995 a 22,5 % v roce 1996 postupně dochází k poklesu až na hodnotu 18,6 % v roce 2014.

Do jisté míry jsou pro vývoj výdajů na konečnou spotřebu vládních institucí určující náklady na náhrady zaměstnanců, obsahující peněžní i naturální mzdy zaměstnancům ve vládním sektoru včetně sociálních příspěvků zaměstnavatelů. Vývoj hodnot náhrad zaměstnancům v procentech HDP je zobrazen v následujícím grafu č. 4.9.

V České republice lze pozorovat mírně rostoucí trend s výkyvy v roce 2003 (7,6 %) a v roce 2009 (7,5 %), k žádným výraznějším výkyvům, ale v průběhu sledovaného období nedochází a v posledních letech lze pozorovat stabilizaci v okolí 7,1 %. Naproti tomu ve Slovenské republice lze pozorovat klesající tendence, až do roku 2007, kdy podíl náhrad zaměstnancům na HDP dosahoval pouze 7,2 %. Původ tohoto poklesu lze najít jednak v omezení počtu zaměstnanců ve vládním sektoru (do konce roku 2005 byl počet vládních zaměstnanců omezen o 3,7 %), ale i v dynamickém hospodářském růstu. Od roku 2009 dochází k mírnému nárůstu až na hodnoty 8,5 % v letech 2013 a 2014. I přes drobné rozdíly ve vývoji v průběhu času se obě země pohybují pod evropským průměrem překračující

hranici 10 % a podle predikce by až v roce 2016 měla hodnota tohoto ukazatele klesnout na úroveň 9,9 %.

Graf č. 4.9 Náhrady zaměstnancům v % HDP

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

4.1.5 Sociální transfery

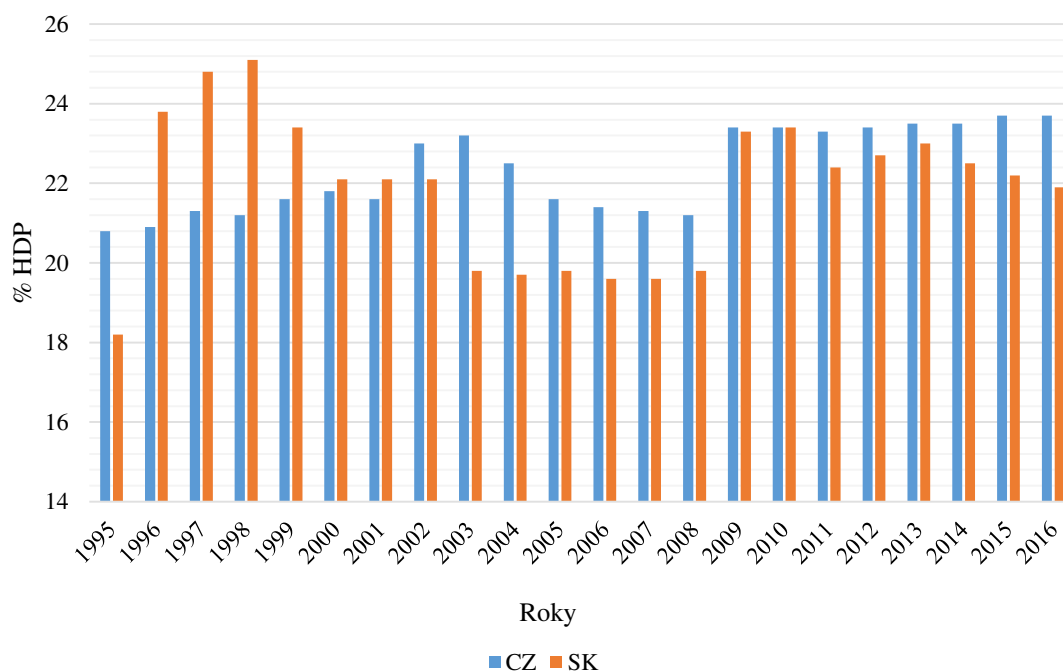
Do sociálních transferů podle metodiky ESA 2010 spadá široká skupina vládních výdajů. Sociální transfery lze dělit na Naturální sociální transfery a na Sociální dávky jiné než naturální sociální transfery jak je uvedeno v příloze č. 2.

Sociální dávky jiné než naturální sociální transfery zahrnují transfery domácnostem ať už v peněžní nebo naturální podobě, určené na zmírnění finanční zátěže vyplývající z řady rizik nebo potřeb zejména v těchto případech: nemoc, invalidita a neschopnost, pracovní úraz nebo nemoc z povolání, stáří, mateřství, podpora zaměstnání, nezaměstnanost, bydlení a další.

Naturální sociální transfery jsou pak skupinou výdajů obsahující výdaje na zdravotnictví, školství, kulturu, bydlení apod. Jedná se o výrobky nebo služby poskytované vládními jednotkami bez ohledu na to, zda jsou zakoupené nebo vyrobené jako netržní produkce. Tyto výdaje jsou obvykle financovány příjmy z daní, z ostatních vládních důchodů nebo z příspěvků na sociální zabezpečení.

Mezi sledovanými zeměmi v podílu sociálních transferů na HDP lze nalézt významné rozdíly, jak je zobrazeno v grafu č. 4.10. V roce 2003 činil rozdíl mezi celkovými sociálními transfery vzhledem k HDP 3,9 p.b., v ČR (23,2 %) a na Slovensku (19,8 %).

Graf č. 4.10 Podíl sociálních transferů na HDP v %

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

V české republice objem sociálních transferů v relaci k HDP se postupně navyšoval z hodnot 20,8 % v roce 1995 až na současnou úroveň 23,5 % v roce 2014. Při pohledu na hodnoty, které dosahovaly sociální transfery na Slovensku, pomineme-li z důvodu statistické nepřesnosti údaj z roku 1995, je zcela patrné, že do roku 2001 převyšoval sociální transfery České republiky. Od roku 2002 dochází na Slovensku k výraznějšímu poklesu a rozevírání „nůžek“ mezi oběma zeměmi. Tato situace pokračovala, až do roku 2009 kdy sociální transfery v relativním vyjádření dosáhly téměř shodných hodnot, v ČR 23,4 % a na Slovensku 23,3 %. Po roce 2009 hodnota tohoto ukazatele v České republice dále mírně narůstá, oproti tomu na Slovensku opětovně dochází k rychlé stabilizaci a pozvolnému poklesu.

Vzhledem ke struktuře výdajů zařazených do tohoto ukazatele, jenž jsou determinovány především demografickými faktory, nelze jednoznačně určit správnou míru přerozdělení. Problematika sociální spravedlnosti a úloha státu v procesu redistribuce je problémem ryze normativním. V tomto směru lze rozlišit tři základní přístupy. Liberalistický přístup charakteristický minimalizací redistribuční aktivity státu a zajištění pouze sociálního

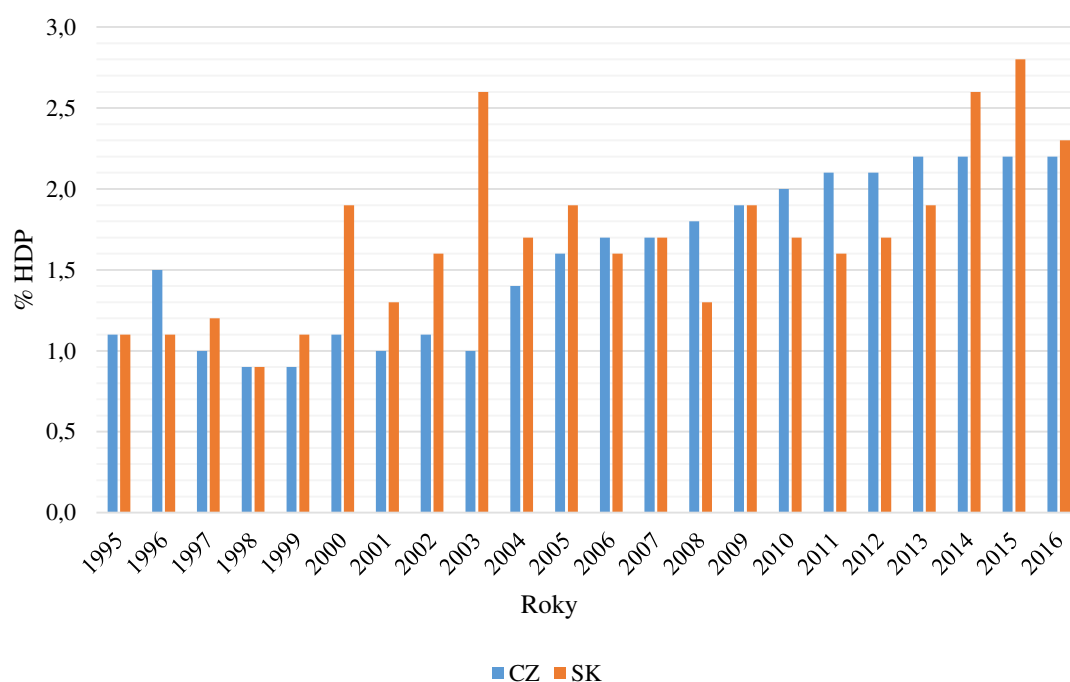
minima. Opačný přístup je pak charakteristický pro sociálně demokratický přístup, garantující široká sociální práva občanů. Střední cestu pak představuje konzervativní přístup čerpající z obou pohledů na danou problematiku.

4.1.6 Ostatní výdaje

Ostatní výdaje lze rozdělit na dvě různé skupiny, na ostatní běžné výdaje a na ostatní kapitálové výdaje. Mezi ostatní běžné výdaje řadíme mimo jiné Ostatní důchody z vlastnictví, výdajové, Běžné daně z důchodu, kapitálu, Ostatní běžné transfery. Ostatní kapitálové výdaje zahrnují Kapitálové transfery, výdajové, Změny stavu zásob, Čisté pořízení cenností a Čisté pořízení nefinančních nevyráběných aktiv.

Ostatní běžné výdaje v České a Slovenské republice, zobrazené v následujícím grafu č. 4.11, vykazují dlouhodobý růstový trend a jejich podíl na HDP je velice podobný. V posledních sledovaných letech se tento podíl u obou srovnávaných zemí pohybuje pod průměrem Evropské unie.

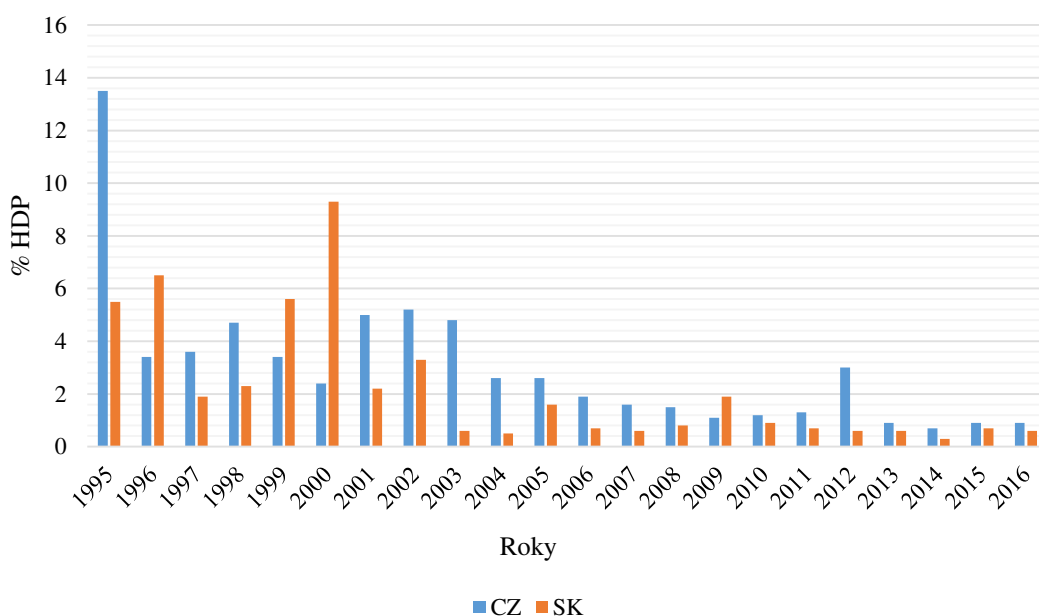
Graf č. 4.11 Ostatní běžné výdaje v % HDP

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

Ostatní kapitálové výdaje, které jsou zachyceny v grafu č. 4.12, ve většině zemí netvoří objemově příliš významnou položku veřejných financí. Jedná se, ale o skupinu výdajů, ve kterých Česká a Slovenská republika vykazovaly značné rozdíly. Přesné hodnoty jsou v příloze č. 3. Z počátku vykazoval podíl ostatních kapitálových výdajů na HDP velkou variabilitu, ale dlouhodobě lze pozorovat významný pokles až na průměrné hodnoty EU. Přesně identifikovat přesné příčiny výkyvů a vysokých hodnot není možné bez důkladné a podrobné znalosti situace v obou zemích. Vysoké hodnoty mohou být způsobeny vlivy privatizací, restitucemi, sanací některých odvětví či odpouštěním dluhů, obecně se jedná hlavně o činnosti spojené s transformací ekonomik.

Graf č. 4.12 Ostatní kapitálové výdaje v % HDP

Zdroj: European Commission (2014), vlastní zpracování

4.2 Shrnutí

Vývoj jednotlivých výdajů, vyjádřených v % HDP, se ve sledovaných zemích značně lišil. Podíl celkových vládních výdajů na hrubém domácím produktu byl výrazně vyšší v České republice a to až o 8,9 p.b. v roce 2003. V České republice se podíl úrokových plateb na HDP pohyboval v okolí 1 %, na Slovensku byl jeho vývoj mnohem dynamičtější a dosahoval hodnot od 2,3 % až po nejvyšší hodnoty v roce 2000 (4 %) a v roce 2001 (3,9 %), což tvoří téměř čtyřnásobek hodnot v České republice. V podílu sociálních transferů na HDP lze také nalézt významné rozdíly. V roce 2003 činil rozdíl mezi celkovými sociálními

transfery vzhledem k HDP 3,9 p.b., v ČR (23,2 %) a na Slovensku (19,8 %). Na základě srovnání v rámci metodiky ESA 2010 lze pozorovat různé hodnoty a dynamiku vývoje ve většině sledovaných položek. Pro potvrzení tohoto výsledku by bylo potřeba provést srovnání i v některé z dalších metodik.

4.3 Srovnání v rámci COFOG

Klasifikace funkcí vládních výdajů, jak bylo popsáno v přecházejících kapitolách, slouží zejména pro potřeby mezinárodního porovnávání statistických dat. Hlavní výhodou této metodiky by mělo být překonání metodických rozdílů a různých organizačních změn. Tuto metodiku používá Eurostat pro nové členské státy Evropské unie až od roku 2003.

Tab. č. 4.2 Vládní výdaje dle funkcí v % HDP

	2005			2008			2012		
	EU 15	CZ	SK	EU 15	CZ	SK	EU 15	CZ	SK
01 Všeobecné veřejné služby	6,4	5,2	6,1	6,3	4,2	3,7	6,7	5,0	6,0
02 Obrana	1,5	1,6	1,6	1,5	1,1	1,3	1,5	0,9	1,0
03 Veřejný pořádek a bezpečnost	1,8	2,1	2,0	1,8	2,0	2,0	1,9	1,8	2,4
04 Ekonomické záležitosti	3,9	6,5	3,8	4,2	6,8	5,1	4,1	5,6	3,5
05 Ochrana životního prostředí	0,8	1,1	0,7	0,8	0,9	0,7	0,8	1,4	0,9
06 Bydlení a společenská infrastruktura	1,0	1,6	0,8	1,0	1,1	0,6	0,8	0,7	0,8
07 Zdraví	6,8	6,9	4,8	7,1	6,9	7,0	7,5	7,8	6,2
08 Rekreace, kultura a náboženství	1,1	1,2	1,0	1,1	1,2	0,9	1,1	2,7	1,0
09 Vzdělávání	5,2	4,6	4,0	5,2	4,5	3,5	5,3	4,8	3,8
10 Sociální věci	18,5	12,3	13,2	18,4	12,5	10,2	20,3	13,8	12,1
Celkem	47,0	43,0	38,0	47,4	41,1	34,9	50,0	44,5	37,8

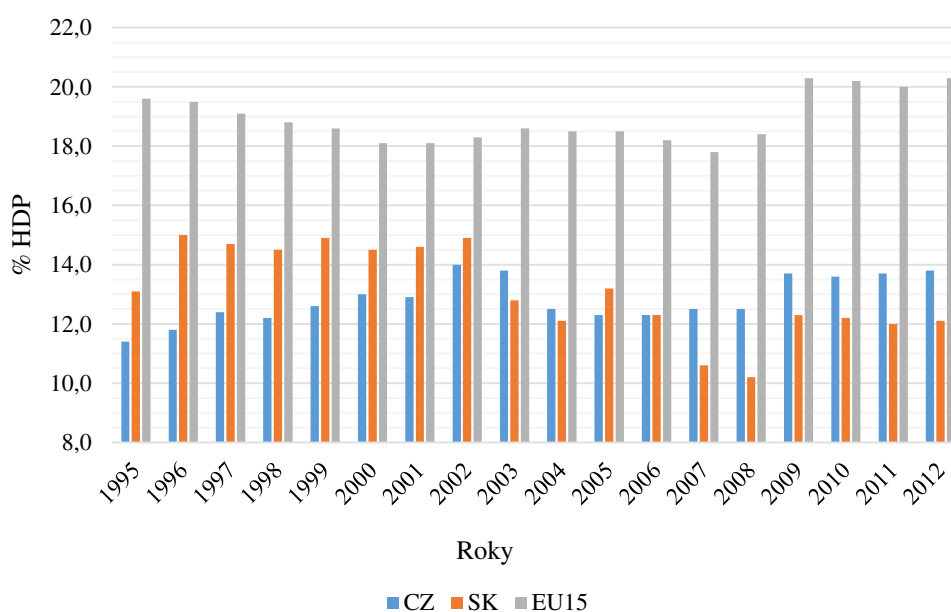
Zdroj: Eurostat - General government expenditure by function (2015), vlastní zpracování

Publikace nových dat probíhá s výrazným časovým zpožděním a v době zpracovávání této práce jsou k dispozici data pouze do roku 2012. Z těchto důvodů v rámci klasifikace COFOG bude komparace provedena pouze ve třech referenčních letech. Bude se jednat o roky 2005, 2008 a rok 2012 jak je zobrazeno v tabulce č. 4.2. V roce 2005 je většina

dat již konsolidována a již se zde výrazně nepromítají následky transformačních procesů. Rok 2008 byl vybrán jako referenční rok před vypuknutím finanční krize a rok 2012 byl zvolen s cílem sledování reakce na krizi a vývoj po ní. Kompletní data za roky 1995 až 2012 jsou pak pro Českou republiku přiložena v příloze č. 4, pro Slovenskou republiku v příloze č. 5 a pro EU15 v příloze č. 6.

Objemově nejvýznamnější položku v České i Slovenské republice tvoří oddíl 10 – Sociální věci, jehož vývoj je zobrazen v grafu č. 4.13. Česká republika vykazuje v této položce hodnoty 12,3 % (2005) a 12,5 % (2008). Po roce 2008 dochází k mírnému nárůstu a v roce 2012 tato položka dosahuje hodnoty 13,8 %. Hodnoty zjištěné ve Slovenské republice v roce 2005 činí 13,2 %, do roku 2008 došlo k výraznému poklesu na 10,2 %, čehož bylo dosaženo úspěšnou realizací několika zásadních reforem. V roce 2012 podobně jako v České republice dochází k nárůstu na 12,1 %. Ve srovnání s evropským průměrem jsou obě země hluboce pod průměrem a lze usoudit, že výdaje na sociální ochranu v relaci k hrubému domácímu produktu, v obou těchto postsocialistických zemích, nejsou nadměrné.

Graf č. 4.13 Podíl sociálních věcí na HDP v %

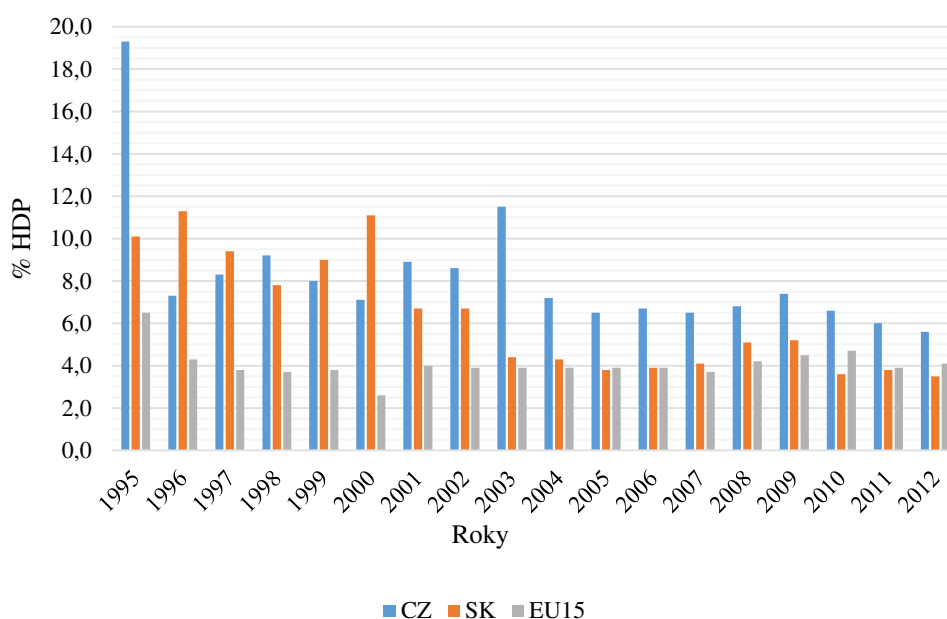

Zdroj: Eurostat - General government expenditure by function (2015), vlastní zpracování

Výrazný rozdíl mezi sledovanými zeměmi lze pozorovat u oddílu č. 04 – Ekonomické záležitosti, jejich vývoj je zobrazen v grafu č. 4.14. Tato skupina zahrnuje různé subvence a podpůrné programy v oblasti zemědělství, energetiky, těžebního a zpracovatelského průmyslu, výdaje na dopravní infrastrukturu, spoje atd. Zatímco

Slovenské republika se v roce 2005 pohybovala téměř na úrovni evropského průměru (3,9 %), Česká republika tento průměr výrazně překročila o 2,6 p.b.. V roce 2008 evropský průměr překročila o 0,9 p.b. i Slovenská republika, V roce 2012 se ale již pohybovala opět pod průměrem EU 15 (4,1 %) na hodnotě 3,5 %. Česká republika výrazně převyšovala průměr i roce 2008 a i přes významný pokles do roku 2012 na 5,6 % se pohybuje o 1,5 p.b. nad evropským průměrem. Vysoké hodnoty zjištěné v České republice mohou značit silné zásahy státu do ekonomiky např. sanaci různých odvětví.

Graf č. 4.14 Ekonomické záležitosti v % HDP

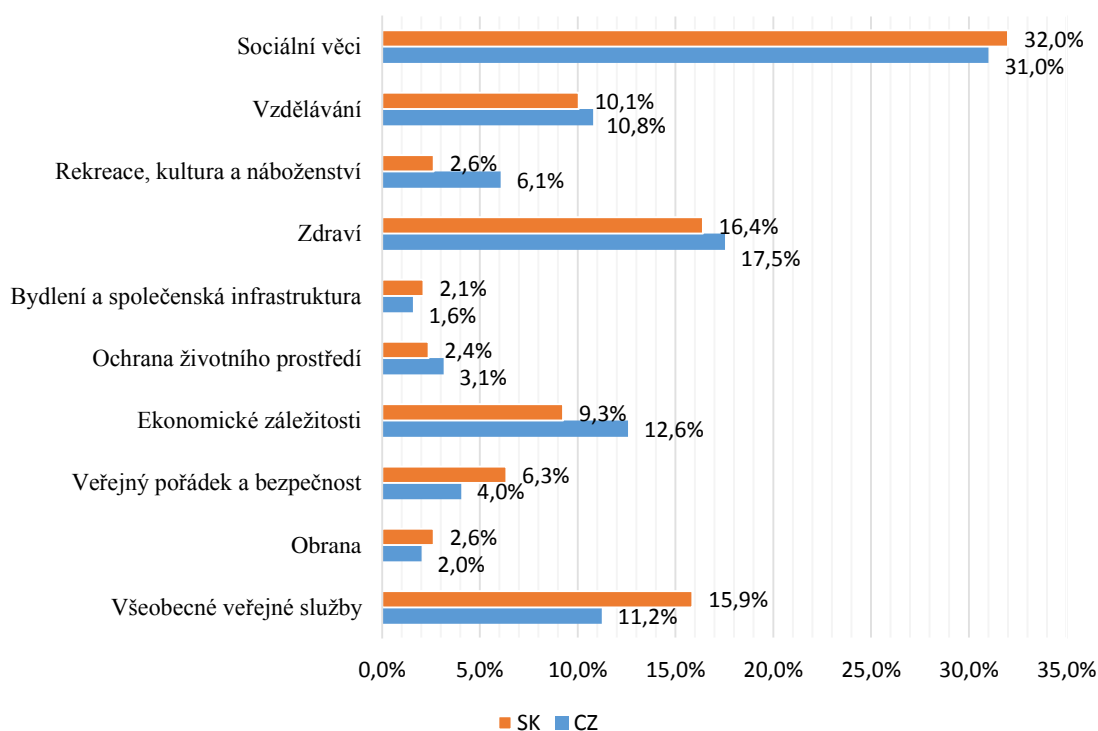

Zdroj: Eurostat - General government expenditure by function (2015), vlastní zpracování

Další položkou, ve které sledované země vykazovaly značné rozdíly je kategorie 07 – Zdraví. Česká republika se dlouhodobě pohybuje v okolí evropského průměru. Slovenská republika v roce 2005 dosahovala hodnoty 4,8 %, což ji v daném roce zařadilo k zemím s nejnižším podílem výdajů na zdraví k HDP ze všech států Evropské unie. V dalších letech, ale dochází k postupnému nárůstu a konvergenci s evropským průměrem.

Srovnáme-li jednotlivé skupiny s celkovým objemem vládních výdajů v roce 2012, dostaneme hodnoty zobrazené v následujícím grafu č. 4.15.

Graf č. 4.15 Podíl jednotlivých oddílů na celkových výdajích v roce 2012 v ČR

Zdroj: Eurostat - General government expenditure by function (2015), vlastní zpracování

Jak dokládá graf č. 4.15, nejvýznamnější podíl na celkových výdajích tvoří s minimálním rozdílem mezi sledovanými zeměmi Sociální věci. Nejvýraznějších rozdílů, jak již bylo popsáno výše, vykazuje položka Ekonomické záležitosti, Rekreace, kultura a náboženství a Všeobecné veřejné služby. Zde je nutné zdůraznit fakt, že pokud daná země mimo přímých výdajů, využívá k podpoře určité funkce či oblasti ekonomiky různé daňové úlevy a výjimky, může dojít ke zkreslení dat a ta tak mohou v určitých případech být zavádějící. Výrazný dopad na přesnost mohou mít také jednorázové transakce, které mohou skokově v jednom roce ovlivnit vývoj výdajů. Dále je také problematická klasifikace výdajů u institucionálních jednotek plnících více různých funkcí.

5 Závěr

Obě sledované země, Česká a Slovenská republika, se po dlouhodobém společném historickém vývoji ocitly v roce 1993 na stejné výchozí pozici v počáteční fázi transformace z centrálně plánovaných ekonomik na ekonomiky tržní. V tomto roce se Česká a Slovenská republika rozhodly, že dále budou pokračovat jako zcela samostatné státy. Jejich další relativně samostatný vývoj je ovšem spojen i s určitými společnými prvky, které jsou dány zejména účastí ve stejných mezinárodních organizacích, jako je např. Evropská unie.

Cílem práce bylo zhodnotit vývoj objemu a struktury veřejných výdajů na základě ukazatele podílu veřejných výdajů na hrubém domácím produktu. Komparace veřejných výdajů probíhala podle metodiky národního účetnictví ESA 2010, které bylo doplněné srovnáním výdajů v referenčních rocích podle metodiky vládních funkcí COFOG. I přes jisté překážky, spočívající v poměrně velikých rozdílech v údajích získaných v rámci různých zdrojů a časových úseků, ale také nepřesnými daty získaných z Eurostatu z důvodu neustálého metodického zpřesňování údajů probíhajícího i v době zpracovávání této práce, se domnívám, že tento cíl práce byl splněn.

Na veřejné výdaje v této práci je nahlíženo pouze jako na finanční transakce, bez podrobnějšího výzkumu jejich dopadů na ekonomické subjekty. Obě země vykazují značné rozdíly v oblasti na sociální ochranu, kde by bylo zapotřebí provedení dalšího výzkumu. Následná analýza by byla jistě zajímavá a přínosná neboť zejména v této oblasti je potřeba hodnotit, spíše než objem vynaložených prostředků, jejich efektivitu a důsledky na ekonomické subjekty.

První část předkládané bakalářské práce byla věnována vymezení základních teoretických východisek potřebných pro orientaci v následující analýze. V této části byl také definován sektor vládních institucí a jeho celkové výdaje. Stručně byly přiblíženy některé zásadní pohledy na veřejné finance napříč ekonomickou teorií, včetně charakteristik jejich funkcí a principů, na kterých moderní veřejné finance fungují. Popsána byla některá možná třídění veřejných výdajů a stručně charakterizována byla i metodika využívaná k vykazování veřejných výdajů a příjmů, tj. metodiku vládní finanční statistiky (GFS 86) i tzv. novou metodologii vládní finanční statistiky (GFS 2001). Větší pozornost byla věnována deskripci Evropského systému národních a regionálních účtů, kde byly blíže vymezeny základní principy této metodiky a bylo upozorněno na některé rozdíly oproti metodice GFS 86 resp.

GFS 2001. Součástí této části práce bylo také vymezení nejdůležitějších faktorů ovlivňujících strukturu veřejných výdajů a tím i jejich celkový objem.

Na počátku třetí kapitoly byl nastíněn historický vývoj České a Slovenské republiky, který byl určující pro výběr těchto dvou zemí pro následnou komparaci. Zbývající část této kapitoly je pak věnována rozboru realizovaných reforem v oblasti veřejných financí stejně tak jako popisu aktuálního stavu a procesů probíhajících ve veřejných financích v České a Slovenské republice. Jedná se zejména o komparaci rozdílného přístupu k reformám veřejných financí v obou sledovaných zemích na výdajové straně státního rozpočtu. Závěr této kapitoly je poté věnován deskripci rozpočtové skladby a bližší charakteristice metodiky COFOG.

Ve čtvrté kapitole, tvořící zásadní část této práce, byl na počátku demonstrován problém se srovnatelností dat v rámci zdrojů na ukazateli podílu veřejných výdajů na hrubém domácím produktu, který sám o sobě přináší určité metodické potíže. Po pečlivé úvaze byla pro provedení komparace, po zvážení všech alternativ, jako zdroj statistických dat vybrána publikace Eurostatu, *Statistical annex to European Economy*, využívající metodiku ESA 2010. Hodnoty tohoto ukazatele jsou náchylné na změny metodiky, a proto byla komparace doplněna orientačním srovnáním i v rámci metodiky COFOG, omezené pouze na zvolené referenční roky.

Sledovaný podíl celkových vládních výdajů na hrubém domácím produktu byl výrazně vyšší v České republice a to až o 8,9 p.b. v roce 2003. Těsně před propuknutím krize činil rozdíl 3,8 p.b. a v současné době je situace v obou zemích velice podobná a rozdíl činí jen 2,5 p.b.. Nelze ale přesně říci, která země je na tom „lépe“ a která hodnota je ta „správná“. To je předmětem veřejné volby, která určí, zda chceme více veřejných statků a tudíž větší veřejné výdaje či naopak více soukromých statků. Důležitějším je, dle názoru autora, sledování efektivity vynakládání veřejných výdajů a analýza jejich dopadů na ekonomické subjekty než jen sledování jejich objemu. Z dlouhodobého hlediska jsou patrné větší klesající tendence ve Slovenské republice a lze předpokládat, že se opět k tomuto trendu vrátí.

Metodika ESA 2010 umožňuje při vhodné agregaci položek různé pohledy na strukturu vládních výdajů. Využito bylo rozdělení, jehož použilo i Ministerstvo financí ČR při přípravě Konvergenčního programu ČR.

Nejvýznamnější rozdíly v rámci sledovaných skupin výdajů lze identifikovat u sociálních transferů. V České republice objem sociálních transferů v relaci k HDP

dlouhodobě pohybuje mezi 22 % a 24 % přičemž je zde jasný růstový trend. Při pohledu na hodnoty, které dosahovaly sociální transfery na Slovensku je zcela patrné, že do roku 2001 převyšoval sociální transfery České republiky. Od roku 2002 dochází na Slovensku k výraznějšímu poklesu a rozevírání „nůžek“ mezi oběma zeměmi. Tato situace pokračovala, až do roku 2009 kdy sociální transfery v relativním vyjádření dosáhly téměř shodných hodnot, v ČR 23,4 % a na Slovensku 23,3 %. Po roce 2009 hodnota tohoto ukazatele v České republice dále mírně narůstá, oproti tomu na Slovensku opětovně dochází k rychlé stabilizaci a pozvolnému poklesu.

U úrokových plateb vykazovaly obě země na počátku sledovaného období značné rozdíly, které se ale rychle snižovaly. V České republice podíl těchto výdajů osciluje v úzkém pásmu 0,8 % až 1,4 %, na Slovensku došlo v průběhu sledovaného období k výraznému poklesu z maximálních hodnot dosažených v roce 2000 (4 %) až na 1,8 % v roce 2014 a v dalších letech lze očekávat další pokles.

Podíl výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu v České republice výrazně převyšuje evropský průměr i hodnoty na Slovensku. Nejvyšší hodnoty tento podíl dosáhl v České republice v roce 2003 (7,3 %). I přes mírné zvýšení v letech 2008 a 2009 lze pozorovat klesající tendenci a stabilizaci v okolí 3,5 % v posledních letech. Maximální hodnota na Slovensku byla zjištěna v roce 1997 (6,2 %) a od tohoto roku je i přes drobné výkyvy zcela jasná klesající tendence blížící se k evropskému průměru, kterého by měla dosáhnout v roce 2015. Vyšší hodnoty u České republiky lze hodnotit poměrně kladně, neboť u těchto výdajů lze očekávat prorůstové efekty. V tomto ohledu Slovenská republika mírně zaostávala.

Váha vládních dotací na hrubém domácím produktu je v České republice větší než ve Slovenské republice. Ostatní běžné výdaje převyšují na Slovensku mírně české hodnoty; u ostatních kapitálových výdajů je tomu právě naopak.

Na základě výsledků provedené komparativní analýzy mohou konstatovat, že u většiny sledovaných výdajů se projevují značné rozdíly v průběhu sledovaného období. Konvergenci hodnot, která se projevuje zejména na konci sledovaného období, lze přisoudit vlivu Evropské unie, jejíž členy jsou jak Česká republika, tak i Slovensko. Obě země vykazují rozdíly u většiny skupin výdajů. Stejně výsledky byly zjištěny i v rámci orientačního srovnání za pomoci metodiky COFOG kde rozdíly mezi zeměmi byly mnohem větší.

Seznam literatury

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2011. Klasifikace funkcí vládních institucí [online]. 27. 12. 2011 [cit. 20. 11. 2014]. Dostupné z:
http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/predmet_klasifikace_cz_cofog.
- DĚDEK, Oldřich, 2013. *Maastrichtská kritéria*. Zavedení eura v České republice [online]. 1. 12. 2013 [cit. 22. 11. 2014]. Dostupné z:
http://www.zavedenieura.cz/cs/euro/eurozona/maastrichtska-kriteria#MaKr_4.
- DORNBUSCH, Rudiger, 1994. *Makroekonomie*. 1.vyd. Praha: SPN. ISBN 80-042-5556-6.
- EUROPEAN COMMISSION, 2012. *Statistical Annex of European Economy. Autumn 2012* [online]. 19. 09. 2012 [cit. 02. 03. 2015]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/2012-sa-autumn_en.htm.
- EUROPEAN COMMISSION, 2013. *Statistical Annex of European Economy. Autumn 2013* [online]. 22. 09. 2013 [cit. 02. 03. 2015]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2013/2013-sa-autumn_en.htm.
- EUROPEAN COMMISSION, 2014. *Statistical Annex of European Economy. Autumn 2014* [online]. 22. 09. 2014 [cit. 02. 03. 2015]. Dostupné z:
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/2014-sa-autumn_en.htm.
- FERGUSON, Niall, 2006. *The War of the World: History's Age of Hatred*. London: Allen Lane. ISBN 0-7139-9708-7.
- GRŮŇ, Lubomír, 2004. *Finanční právo a jeho instituty*. Praha: Linde. ISBN 80-7201-474-9.
- HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. et al, 2010. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-497-0.
- HOLMAN, R, 2011. *Ekonomie*. 5. vyd. Praha: C. H. Beck. ISBN 978-80-7400-006-5.
- JUREČKA, Václav, 2010. *Makroekonomie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 332 s. ISBN 978-80-247-3258-9.

LAJTKEPOVÁ, Eva, 2007. *Veřejné finance*. Vyd. 1. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-495-5.

LIPPMANN, Walter, 1995. *Essays in the Public Philosophy*. Boston: Little, Brown and Company, s. 42.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2003. *Rozpočtový výhled 2003 – 2006: Koncepce reformy veřejných rozpočtů* [online]. 30. 6. 2003 [cit. 22. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/archiv/reforma-verejnych-financi-2003-2006/koncepce-rvf-2003>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2013. *Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001* [online]. 11. 2. 2013 [cit. 22. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/metodiky/2012/metodiky-esa-95-gfs-1986-a-gfs-2001-9577>.

MUSGRAVE, Richard A, Věra KAMENÍČKOVÁ a Peggy B MUSGRAVE, 1994. *Veřejné finance v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Management Press. ISBN 80-85603-76-4.

PEKOVÁ, Jitka, 2008. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-358-4.

SCHILLER, Bradley R, 2004. *Makroekonomie dnes*. Vyd. 1. Brno: Computer Press. ISBN 80-251-0169-X.

STIGLITZ, Joseph E, Ondřej SCHNEIDER a Tomáš JELÍNEK, 1997. *Ekonomie veřejného sektoru*. Vyd. 1. Praha: Grada. ISBN 80-7169-454-1.

STRECKOVÁ, Yvonne a Ivan MALÝ, 1998. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Vyd. 1. Praha: Computer Press. ISBN 80-7226-112-6.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2008. *Programové prohlášení vlády* [online]. Praha, 26. 6. 2008 [cit. 22. 11. 2014]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1993-2010-cr/mirek-topolaneck-1/programove-prohlaseni-vlady-37071/>.

VYBÍHAL, Václav, 1995. *Veřejné finance*. Hradec Králové: E.I.A. - Ekonomická a informační agentura. ISBN 80-85490-45-5.

Seznam zkratek

COFOG	Klasifikace funkcí vládních institucí
COICOP	Klasifikace individuální spotřeby
COPNI	Klasifikace služeb neziskových institucí sloužících domácnostem
COPP	Klasifikace výdajů výrobců podle účelů
CZ	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ECOFIN	Rada pro ekonomické a finanční otázky
ERM II	Evropský mechanismus směnných kurzů II
ESA	European System of Integrated Economic Accounts
EU	Evropská unie
EU15	prvních patnáct členů Evropské unie
FRA	smlouvy o budoucí úrokové sazbě
GFS	Government Finance Statistic
HDP	hrubý domácí produkt
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
p.b.	procentní bod
SR	Slovenská republika

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. - autorský zákon, zejména § 35 - užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne: 28. 4. 2015

.....
Tomáš Weidinger

Seznam příloh

Příloha č. 1 Výdaje na konečnou spotřebu v % HDP

Příloha č. 2 Výdaje na sociální transfery v % HDP

Příloha č. 3 Podíl ostatních výdajů na HDP v %

Příloha č. 4 Vládní výdaje České republiky dle funkcí v % HDP

Příloha č. 5 Vládní výdaje Slovenské republiky dle funkcí v % HDP

Příloha č. 6 Vládní výdaje EU15 dle funkcí v % HDP